

Aprilie 2023
Această fișă tematică nu obligă Curtea și nu este exhaustivă

Drepturile copiilor

A se vedea de asemenea fișele tematice privind [„Răpirea internațională de copii”](#), [„Drepturile părintești”](#), și [„ Protecția minorilor”](#), [„Minori migranți însoțiți, luați în custodie publică”](#) și [„Minori migranți neînsoțiți, luați în custodie publică”](#).

Art. 1 (obligația de a respecta drepturile omului) din [Convenția Europeană a Drepturilor Omului](#) („Convenția”):

„Înaltele părți contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în [...] al prezentei Convenții.”

Dreptul de acces la o instanță (art. 6 din Convenție)

[Stagno împotriva Belgiei](#)

7 iulie 2009

La moartea tatălui lor, cei doi reclamanți, minori la vremea respectivă, și alți câțiva descendenți au primit o sumă de bani de la o societate de asigurare în calitate de beneficiari ai asigurării de viață a tatălui lor. Mama acestora, în calitate de administrator legal al bunurilor copiilor săi, a depus banii în conturi de economii din care au fost retrași în mai puțin de un an. La dobândirea majoratului, fiecare reclamant a introdus o acțiune în justiție împotriva mamei lor și a societății de asigurare. Ulterior, aceștia au renunțat la acțiunea împotriva mamei lor după ce au încheiat un acord. Reclamanții s-au plâns în fața Curții Europene a Drepturilor Omului de încălcarea dreptului lor de acces la o instanță, susținând că instanțele belgiene i-au privat de o cale de atac efectivă în instanță prin faptul că le-au respins acțiunea pe motivul prescripției, având în vedere că termenul de prescripție nu fusese suspendat în perioada în care erau minori, deși aceștia nu aveau capacitatea de a introduce o acțiune în justiție în acea perioadă.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a hotărât că **a fost încălcat art. 6 § 1** (dreptul la un proces echitabil – accesul la o instanță) din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, constatând în special că, prin menținerea termenului de prescripție inclusiv în cazul minorilor, instanțele belgiene au acordat prioritate intereselor societăților de asigurare. Totuși, reclamanților le fusese practic imposibil să-și apere dreptul de proprietate în fața societății respective înainte de dobândirea majoratului, iar la data la care au devenit majori, plângerea lor împotriva societății se prescrisese. Aplicarea strictă a termenului de prescripție, fără a lua în considerare circumstanțele speciale ale cauzei, îi împiedicase astfel pe reclamanți să recurgă la o cale de atac care, în principiu, le era pusă la dispoziție.

Dreptul la respectarea vieții private și de familie (art. 8 din Convenție)

Adopția

Chbihi Loudoudi și alții împotriva Belgiei

16 decembrie 2014

Această cauză privea procedura din Belgia în vederea adoptării de către reclamantii nepoatei lor marocane, pe care o primiseră în grijă prin intermediul „kafala”¹. Reclamantii s-au plâns, în special, de refuzul autorităților belgiene de a recunoaște înțelegerea kafala și de a încuviința adopția nepoatei lor, în detrimentul interesului superior al copilului, precum și de natura incertă a statutului ei de rezident.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție în ceea ce privește neîncuviințarea adopției și că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) în ceea ce privește statutul de rezident al copilului. A constatat, în special, că neîncuviințarea adopției s-a bazat pe o lege care urmărea să asigure, conform Convenției de la Haga din 29 mai 1993 asupra protecției copiilor și cooperării în materia adopției internaționale, faptul că adopțiile internaționale se fac în interesul superior al copilului și cu respectarea vieții private și de familie a acestuia, iar autoritățile belgiene puteau să considere în mod legitim că o astfel de neîncuviințare era în interesul superior al copilului, asigurând menținerea unei singure legături de filiație atât în Maroc, cât și în Belgia (legătura de filiație cu părinții biologici). În plus, reiterând că prin Convenție nu se garantează un drept la un anumit statut de rezidență, Curtea a observat că singurul obstacol real întâlnit de fată a fost faptul că nu a putut participa la o excursie școlară. Acea dificultate, determinată de lipsa unui permis de ședere între mai 2010 și februarie 2011, nu era suficientă pentru a-i impune Belgiei să îi acorde o autorizație de ședere nelimitată pentru a-i proteja viața privată.

Zaiet împotriva României

24 martie 2015

Cauza privea anularea adopției unei femei, la inițiativa surorii sale adoptive, după 31 de ani de la încuviințarea adopției și 18 ani de la decesul mamei lor adoptive. Reclamanta s-a plâns în special că anularea adopției sale fusese o ingerință arbitrară și disproporționată în viața sa de familie, susținând că trăise împreună cu mama sa adoptivă de la vârsta de nouă ani și că relația lor fusese bazată pe afecțiune, responsabilitate și sprijin reciproc. S-a mai plâns și că după anularea adopției sale, a pierdut titlul de proprietate asupra celor cinci hectare de pădure pe care le moștenise de la mama sa adoptivă.

Aceasta a fost prima ocazie în care Curtea a trebuit să ia în considerare anularea unei hotărâri de adopție în contextul în care părintele adoptiv era decedat, iar copilul adoptat ajunsese de mult la vârsta adultă. În cauza reclamantei, considerând că hotărârea de anulare era vagă și insuficientă în justificarea unei asemenea măsuri radicale, Curtea a concluzionat că ingerința în viața sa de familie nu a fost justificată de motive relevante și suficiente, **cu încălcarea art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Curtea a observat în special, că anularea adopției nici nu ar trebui să fie prevăzută ca o măsură împotriva unui copil adoptat și a subliniat că, în conformitate cu dispozițiile legale și jurisprudența privind adopțiile, trebuie să primeze interesul superior al copilului. De asemenea, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 1 din Protocolul nr. 1** (protecția proprietății) din Convenție, în ceea ce privește ingerința disproporționată asupra dreptului de proprietate al reclamantei la terenul în litigiu.

¹. În legislația islamică, adopția, care creează legături de familie comparabile cu cele create de filiația biologică, este interzisă. În locul acesteia, legislația islamică prevede o formă de exercitare a autorității părintești numită „kafala”. În statele musulmane, cu excepția Turciei, Indoneziei și Tunisiei, kafala este definită ca un angajament voluntar de a asigura cele necesare unui copil și de a se îngriji de bunăstarea și educația acestuia.

Bogonosovy împotriva Rusiei²

5 martie 2019

Cauza privea un bunic care dorea să mențină legăturile cu nepoata sa după adoptarea acesteia de către o altă familie.

Curtea a constatat că omisiunea instanțelor naționale de a examina problema legăturilor post-adopte ale reclamantului cu nepoata sa a condus la o **încălcare a** dreptului său la respectarea vieții de familie garantat de **art. 8** din Convenție. A considerat, în special, că, deși instanțele naționale ar fi trebuit să examineze cererea reclamantului de a păstra o relație post-adopte cu nepoata sa, acestea interpretaseră și aplicaseră legea într-un mod prin care îi refuzaseră reclamantului o asemenea examinare. Acesta fusese astfel exclus complet și automat din viața nepoatei sale.

A se vedea, de asemenea, hotărârile recente: **T.A. și alții împotriva Republicii Moldova (nr. 25450/20)**, hotărâre din 30 noiembrie 2021

Copii născuți în urma unui tratament în vederea maternității de substituție

Mennesson și alții împotriva Franței și Labassee împotriva Franței

26 iunie 2014

Cauzele priveau refuzul recunoașterii legale în Franța a unor legături de filiație stabilite legal în Statele Unite ale Americii între copii născuți în urma unui tratament în vederea maternității de substituție și cuplurile care urmaseră acel tratament. Reclamanții s-au plâns, în special, de faptul că, în detrimentul interesului superior al copilului, nu au putut obține în Franța recunoașterea legăturii de filiație care fusese stabilită legal în străinătate. Curtea a hotărât, în ambele cauze, că **nu a fost încălcat art. 8.** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție în ceea ce privește dreptul reclamanților la respectarea vieții de familie. De asemenea, Curtea a hotărât, în ambele cauze, că **a fost încălcat art. 8** în ceea ce privește dreptul copiilor la respectarea vieții lor private. Curtea a observat că autoritățile franceze, deși erau la curent cu faptul că respectivii copii fuseseră identificați în Statele Unite ale Americii ca fiind copiii domnului și doamnei Mennesson, respectiv ai domnului și doamnei Labassee, le-au refuzat totuși acest statut în temeiul legislației franceze. A considerat că această contradicție prejudicia identitatea copiilor în societatea franceză. Curtea a mai observat că jurisprudența excludea complet stabilirea unei legături juridice între copiii născuți în urma unui tratament în vederea maternității de substituție – legal – efectuat în străinătate și tatăl lor biologic. Acest fapt depășea largă marjă de apreciere lăsată statelor în sfera deciziilor privind maternitatea de substituție.

A se vedea, de asemenea: **Foulon și Bouvet împotriva Franței**, hotărâre din 21 iulie 2016; **Laborie împotriva Franței**, hotărâre din 19 ianuarie 2017.

D. și alții împotriva Belgiei (nr. 29176/13)

8 iulie 2014 (decizie – parțial radiată de pe rol; parțial inadmisibilă)

Cauza privea refuzul inițial al autorităților belgiene de a autoriza intrarea pe teritoriul Belgiei a unui copil născut în Ucraina în urma unei sarcini de substituție, la care recuseseră reclamanții, doi resortisanți belgieni. Reclamanții au invocat, în special, art. 3 (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) și art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție.

Având în vedere evoluția cauzei de la data introducerii cererii, respectiv acordarea unui permis de liberă trecere (laissez-passer) pentru copil și sosirea acestuia în Belgia, unde a rămas să locuiască cu reclamanții, Curtea a considerat soluționat acest aspect al litigiului și a radiat de pe rol capătul de cerere referitor la refuzul autorităților belgiene de a elibera documente de călătorie pentru copil. Curtea a declarat cererea **inadmisibilă** pentru celelalte capete de cerere. Deși refuzul autorităților, menținut până în momentul în care

². La 16 septembrie 2022, Federația Rusă a încetat să mai fie parte la Convenția europeană a drepturilor omului („Convenția”).

reclamanții au depus probe suficiente pentru a permite confirmarea legăturii de familie cu copilul, avușese ca efect separarea efectivă a copilului de reclamanți și constituise o ingerință în dreptul lor la respectarea vieții de familie, Belgia acționase în limitele largii sale puteri discreționare („marjă extinsă de apreciere”) la soluționarea unor astfel de chestiuni. De asemenea, Curtea a considerat că nu exista niciun motiv pentru a concluziona că respectivul copil fusese supus unui tratament contrar art. 3 din Convenție în perioada separării sale de reclamanți.

Paradiso si Campanelli împotriva Italiei

24 ianuarie 2017 (Marea Cameră)

Cauza privea plasamentul în grija serviciilor sociale a unui copil în vârstă de nouă luni care se născuse în Rusia în urma unui contract de maternitate de substituție gestațională încheiat de un cuplu de italieni (reclamanții) cu o femeie rusă; ulterior s-a descoperit că aceștia nu aveau nicio legătură biologică cu copilul. Reclamanții s-au plâns, în special, de separarea lor de copil și de refuzul recunoașterii legăturii de filiație stabilite în străinătate prin înregistrarea, în Italia, a certificatului de naștere al copilului

Marea Cameră a decis, cu 11 voturi pentru și șase împotriva, că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție în cazul reclamanților. Având în vedere absența oricărei legături biologice între copil și reclamanți, durata scurtă a relației lor cu copilul și incertitudinea legăturilor dintre ei din perspectivă juridică, și în ciuda existenței unui proiect parental și a calității legăturilor emoționale, Marea Cameră a hotărât că nu a existat o viață de familie între reclamanți și copil. Totuși, aceasta a constatat că măsurile contestate intrau în domeniul de aplicare al vieții private a reclamanților. De asemenea, Marea Cameră a considerat că măsurile contestate urmăriseră scopurile legitime de prevenire a dezordinii și protejare a drepturilor și libertăților altora. Cu privire la acest ultim punct, a considerat legitimă dorința autorităților italiene de a reafirma competența exclusivă a statului de a recunoaște o legătură juridică de filiație – și aceasta doar în cazul unei legături biologice sau al adopției legale – în vederea protejării copiilor. De asemenea, Marea Cameră a admis că instanțele italiene, concluzionând, în special, că minorul nu ar suferi un prejudiciu grav sau ireparabil ca urmare a separării, au realizat un echilibru just între diferitele interese aflate în joc, rămânând în limitele spațiului de manevră („marja de apreciere”) pe care îl aveau la dispoziție.

Aviz consultativ privind recunoașterea în dreptul intern a unei legături juridice de filiație între un copil născut în străinătate prin intermediul unei maternități de substituție și mama beneficiară, solicitat de Curtea de Casatie din Franta (Cererea nr. P16-2018-001)

10 aprilie 2019 (Marea Cameră)

Cauza privea posibilitatea recunoașterii în dreptul intern a unei legături juridice de filiație între un copil născut în străinătate prin intermediul unui contract de maternitate de substituție gestațională și mama beneficiară, desemnată în certificatul de naștere legal întocmit în străinătate ca „mamă legală”, în situația în care copilul a fost conceput cu ovule de la o terță donatoare și relația de filiație cu tatăl beneficiar a fost recunoscută în dreptul intern.

Curtea a hotărât că statele nu au obligația de a transcrie certificatul de naștere al unui copil născut în străinătate în urma unei maternități de substituție cu scopul de a stabili legătura juridică de filiație cu mama beneficiară, întrucât adopția ar putea servi de asemenea ca mijloc de a recunoaște acea legătură.

A susținut în special că, în situația în care un copil a fost născut în străinătate în urma unui contract de maternitate de substituție gestațională și a fost conceput utilizându-se gameții de la tatăl beneficiar și o terță donatoare, iar legătura de filiație cu tatăl beneficiar a fost recunoscută în dreptul intern,

1. dreptul la respectarea vieții private a copilului, în sensul art. 8 din Convenție, impune ca dreptul intern să prevadă posibilitatea recunoașterii unei legături juridice de filiație cu mama beneficiară, desemnată în certificatul de naștere legal întocmit în străinătate ca fiind „mamă legală”;

2. dreptul la respectarea vieții private a copilului nu impune ca această recunoaștere să fie făcută prin transcrierea în registrul de stare civilă a mențiunilor din certificatul de naștere legal întocmit în străinătate; aceasta poate fi efectuată pe o altă cale, cum ar fi adopția copilului de către mama beneficiară.

C și E împotriva Franței (nr. 1462/18 și 17348/18)

19 noiembrie 2019 (decizia Comitetului privind admisibilitatea)

Cauza privea refuzul autorităților franceze de a transcrie în registrul francez de stare civilă mențiunile complete din certificatele de naștere ale unor copii născuți în străinătate prin intermediul unui contract de maternitate de substituție gestațională și concepuți utilizând gameții de la tatăl beneficiar și o terță donatoare, certificatele de naștere indicând-o pe mama beneficiară drept mamă legală.

Curtea a declarat cele două cereri **inadmisibile** ca fiind vădit nefondate. A considerat în special că refuzul autorităților franceze nu era disproporționat, întrucât legislația națională permitea posibilitatea recunoașterii legăturii de filiație dintre copiii reclamanți și mama beneficiară pe calea adopției copilului celuilalt soț. De asemenea, Curtea a reținut că timpul mediu de așteptare pentru o decizie era de doar 4,1 luni în cazul unei adopții cu efecte depline și 4,7 luni în cazul unei adopții cu efecte restrânse.

D împotriva Franței (nr. 11288/18)

16 iulie 2020

Cauza privea refuzul de a transcrie în registrul francez de stare civilă mențiunile din certificatul de naștere al unui copil născut în străinătate prin intermediul unui contract de maternitate de substituție gestațională în măsura în care certificatul o desemna ca mamă pe mama beneficiară, care era și mama genetică a copilului. Copilul, cel de-al treilea reclamant în cauză, fusese născut în Ucraina, în 2012. Certificatul de naștere, emis în Kiev, o menționa pe prima reclamantă ca mamă și pe cel de-al doilea reclamant ca tată, fără a o menționa pe femeia care născuse copilul. Primii doi reclamanți, soț și soție, și copilul s-au plâns de încălcarea dreptului copilului la respectarea vieții private și de discriminare pe motivul „nașterii” în exercitarea acestui drept.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții de familie) din Convenție, constatând că, prin refuzul de a transcrie mențiunile din certificatul de naștere ucrainean al celui de-al treilea reclamant în registrul francez de nașteri, în măsura în care certificatul o desemna pe prima reclamantă ca mama copilului, Franța nu și-a depășit marja de apreciere în circumstanțele speței. De asemenea, aceasta a hotărât că **nu a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 8**, acceptând faptul că diferența de tratament de care s-au plâns reclamanții cu privire la mijloacele de recunoaștere a relației juridice dintre astfel de copii și mama lor genetică aveau o justificare obiectivă și rezonabilă. În hotărârea sa, Curtea a observat, în special, că se pronunțase anterior asupra problemei relației de filiație juridice dintre un copil și tatăl beneficiar, în cazul în care cel din urmă era tatăl biologic, în hotărârile *Menesson* și *Labassee* (a se vedea supra). Potrivit jurisprudenței sale, existența unei legături genetice nu însemna că dreptul copilului la respectarea vieții sale private impunea ca relația juridică cu tatăl beneficiar să fie stabilită exact prin transcrierea mențiunilor din certificatul de naștere emis în străinătate. Curtea nu a găsit niciun motiv în circumstanțele prezentei cauze pentru a lua o decizie diferită privind recunoașterea relației juridice cu mama beneficiară, care era mama genetică a copilului. De asemenea, Curtea a făcut trimitere la constatarea sa din avizul consultativ nr. P16-2018-001 (a se vedea supra) potrivit căreia adopția produce efecte similare înregistrării detaliilor nașterii în străinătate în ceea ce privește recunoașterea relației juridice dintre copil și mama beneficiară.

Valdís Fjölnisdóttir și alții împotriva Islandei

18 mai 2021

Cauza privea nerecunoașterea unei legături de filiație între primele două reclamante și cel de-al treilea reclamant, care a fost născut prin intermediul unei mame surrogat în Statele Unite. Prima și cea de-a doua reclamantă erau părinții adoptivi ai celui de-al treilea reclamant, dar niciuna dintre ele nu avea o legătură biologică cu copilul. Acestea nu

fuseseră recunoscute ca părinți ai copilului în Islanda, unde maternitatea de substituție este ilegală. Reclamantele s-au plâns în special de faptul că refuzul autorităților de a o înregistra pe prima și pe cea de-a doua reclamantă drept părinți ai celui de al treilea reclamant a constituit o ingerință în drepturile lor.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții de familie) din Convenție. A considerat în special că, în pofida lipsei unei legături biologice între reclamanți, exista o „viață de familie” între reclamanți. Cu toate acestea, Curtea a constatat că decizia de a nu le recunoaște pe primele două reclamante ca părinți ai copilului a avut un temei suficient în dreptul intern și, luând act de eforturile depuse de autorități pentru a menține această „viață de familie”, a decis, în cele din urmă, că Islanda a acționat în limitele puterii sale discreționare în speță.

S.-H. împotriva Poloniei (nr. 56846/15 și 56849/15)

16 noiembrie 2021 (decizie privind admisibilitatea)

Părinții reclamanților – frați gemeni care aveau dublă cetățenie, israeliană și americană și locuiau în Israel - erau un cuplu de același sex, care, în 2010, concepuseră copiii prin intermediul unui contract de maternitate de substituție gestațională. Reclamanții au fost confirmați ca fiind copii ai părinților lor de Curtea Superioară din California. Cauza privea cererea acestora de obținere a cetățeniei poloneze (unul dintre părinții lor era resortisant polonez). S-au plâns în special de refuzul autorităților poloneze de a le recunoaște relația cu tatăl biologic, pe motiv că părinții lor erau un cuplu de același sex.

Curtea declarat cererile **inadmisibile**, constatând că nu exista o bază factuală pentru a concluziona că a existat o ingerință în dreptul la respectarea vieții private și de familie în speță. Deși a recunoscut, în special, că reclamanții nu vor avea cetățenie poloneză și europeană ca urmare a acelor decizii, a subliniat că aceștia vor beneficia în continuare de dreptul la liberă circulație în Europa. În opinia Curții, aceștia nu au formulat nicio plângere cu privire la dificultățile pe care le-ar fi suferit ca urmare a deciziilor, nici în fața Curții, nici în fața autorităților naționale. În special, legătura dintre părinți și copii în această cauză, deși nu a fost recunoscută de autoritățile poloneze, era recunoscută în statul în care își aveau reședința reclamanții. Recunoașterea legală în Statele Unite însemna că reclamanții nu fuseseră lăsați într-un vid juridic nici în ceea ce privește cetățenia lor, nici în ceea ce privește recunoașterea relației juridice de filiație cu tatăl lor biologic.

A.L. împotriva Franței (nr. 13344/20)

7 aprilie 2022

Cauza privea compatibilitatea cu dreptul la respectarea vieții private a refuzului instanțelor naționale de a stabili în mod legal paternitatea reclamantului *față de* fiul său biologic – născut în cadrul unui contract de maternitate de substituție gestațională în Franța – după ce mama purtătoare încredințase copilul unui cuplu terț. Reclamantul a susținut că respingerea acțiunii în stabilirea paternității în ceea ce privește fiul său biologic a reprezentat o ingerință disproporționată în dreptul la respectarea vieții sale private, fără niciun temei juridic.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, întrucât statul francez nu își respectase obligația de diligență excepțională în circumstanțele speciale ale speței. A subliniat însă că o constatare a unei încălcări nu trebuie interpretată în sensul punerii la îndoială a evaluării de către Curtea de Apel a interesului superior al copilului sau a deciziei acesteia de a respinge cererile reclamantului, decizie confirmată de Curtea de Casație. În speță, Curtea a observat, în special, că Curtea de Apel, susținută de Curtea de Casație, acordase prioritate în mod corespunzător interesului superior al copilului, pe care avusese grijă să le caracterizeze în termeni concreți, având în vedere realitatea biologică a paternității susținute de reclamant. Punând în balanță, pe de o parte, dreptul reclamantului la respectarea vieții sale private și, pe de altă parte, dreptul fiului acestuia la respectarea vieții sale private și de familie, care impunea respectarea principiului priorității interesului superior al copilului, Curtea a considerat că motivele invocate de instanțele interne pentru a justifica ingerința contestată fuseseră relevante și suficiente în sensul art. 8 § 2 din Convenție. Cu toate acestea, Curtea a observat că procedurile au durat în total aproximativ șase ani și o lună, fapt incompatibil

cu obligația necesară de diligență excepțională. Copilul avea aproximativ patru luni când cauza a ajuns în instanță și șase ani și jumătate când procedurile interne au luat sfârșit. În cauze care implică relația dintre o persoană și copilul acesteia, trecerea unei perioade considerabile de timp ar putea face ca problema juridică să fie tranșată pe baza unui *fait accompli*.

D.B. și alții împotriva Elveției (nr. 58817/15 și 58252/15)

22 noiembrie 2022

Cauza privea un cuplu de același sex care erau parteneri înregistrați și încheiaseră un contract de maternitate de substituție gestațională în Statele Unite în urma căruia s-a născut cel de-al treilea reclamant. Reclamantii s-au plâns în special de faptul că autoritățile elvețiene au refuzat să recunoască legătura de filiație stabilită de o instanță din Statele Unite dintre tatăl beneficiar (primul reclamant) și copilul născut prin intermediul maternității de substituție (al treilea reclamant). Autoritățile elvețiene au recunoscut legătura de filiație dintre tatăl genetic (al doilea reclamant) și copil.

Curtea a considerat că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție în ceea ce privește copilul reclamant și că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții de familie) în ceea ce privește tatăl beneficiar și tatăl genetic. În ceea ce privește copilul, instanța a observat în special că, la momentul nașterii acestuia, dreptul intern nu oferea reclamantilor nicio posibilitate de recunoaștere a legăturii de filiație dintre părintele beneficiar și copil. Adopția fusese deschisă doar cuplurilor căsătorite, cu excluderea celor din parteneriatele înregistrate. Abia la 1 ianuarie 2018, a devenit posibilă adoptarea copilului unui partener înregistrat. Astfel, timp de aproape șapte ani și opt luni, reclamantii nu au avut nicio posibilitate de a obține recunoașterea definitivă a relației de filiație. Prin urmare, Curtea a hotărât că refuzul autorităților elvețiene de a recunoaște certificatul de naștere emis în mod legal în străinătate, în ceea ce privește relația de filiație dintre tatăl beneficiar și copilul născut prin maternitate de substituție gestațională în Statele Unite, fără a prevedea mijloace alternative de recunoaștere a acestei relații, nu a fost în interesul superior al copilului. Cu alte cuvinte, imposibilitatea generală și absolută, pentru o perioadă semnificativă de timp, de a obține recunoașterea relației dintre copil și primul reclamant a reprezentat o ingerință disproporționată în dreptul celui de-al treilea reclamant la respectarea vieții private. Prin urmare, Elveția și-a depășit marja de apreciere prin faptul că nu a prevăzut în timp util, prin lege, o astfel de posibilitate. În ceea ce privește, pe de altă parte, pe primul și pe cel de-al doilea reclamant, Curtea a observat mai întâi că contractul de maternitate de substituție la care aceștia au recurs pentru a-și întemeia o familie fusese contrar politicii publice elvețiene. În continuare, Curtea a considerat că dificultățile practice pe care aceștia le-ar putea întâmpina în viața lor de familie în lipsa recunoașterii în dreptul elvețian a relației dintre primul și al treilea reclamant se încadrau în limitele respectării art. 8 din Convenție.

K.K. și alții împotriva Danemarcei (nr. 25212/21)

6 decembrie 2022

Prezenta cauză privește refuzul de a permite primei reclamante să adopte în Danemarca, în calitate de „mamă vitregă”, pe ceilalți doi reclamanți, care erau gemeni. Gemenii s-au născut dintr-o mamă surrogat din Ucraina care a fost plătită pentru acest serviciu în cadrul unui contract încheiat cu prima reclamantă și cu partenerul acesteia, care era tatăl biologic al copiilor. În temeiul dreptului danez, adoptarea nu era permisă în cazurile în care persoana care trebuia să consimtă la adopție fusese plătită.

Curtea a hotărât că, în speță, **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții de familie) din Convenție, constatând că nu a existat nicio atingere adusă vieții de familie a reclamantilor, care au conviețuit fără probleme cu tatăl copiilor. De asemenea, a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție în ceea ce privește dreptul mamei la respectarea vieții sale private, întrucât autoritățile naționale s-au pronunțat în mod întemeiat în această privință, pentru a proteja interesul public în ceea ce privește controlul maternității de substituție plătite, în detrimentul dreptului primei reclamante la respectarea vieții private. Curtea a hotărât totuși că **a fost încălcat art. 8** în ceea ce privește dreptul la respectarea vieții private a celor doi copii reclamantii,

constatând că autoritățile daneze nu au asigurat un echilibru între interesele acestora și interesele societății de a limita efectelor negative ale maternității de substituție plătite, în special în ceea ce privește situația lor legală și relația juridică cu prima reclamantă.

A se vedea, de asemenea, hotărârile recente:

[A.M. împotriva Norvegiei \(nr. 30254/18\)](#)

24 martie 2022

Mărturia copiilor

[R.B. împotriva Estoniei \(nr. 22597/16\)](#)

22 iunie 2021

Cauza privea lipsa unei anchete penale efective cu privire la alegațiile reclamantei de abuz sexual formulate împotriva tatălui acesteia. Reclamanta avea aproximativ patru ani și jumătate la momentul faptelor. Plângerea sa privea deficiențe procedurale în cadrul procedurii penale în ansamblu, inclusiv faptul că anchetatorul nu o informase despre drepturile și obligațiile sale procesuale și reacția Curții Supreme la acest fapt, care au condus la excluderea mărturiei sale și la achitarea tatălui său din motive procedurale.

Curtea a hotărât că au existat deficiențe importante în răspunsul procedural al autorităților naționale la alegațiile reclamantei de viol și abuz sexual formulate împotriva tatălui său, care nu au ținut cont suficient de vulnerabilitatea deosebită a acesteia și de nevoile aferente condiției sale de copil de vârstă mică, astfel încât să îi ofere o protecție efectivă în calitate de presupusă victimă a unor infracțiuni sexuale. În consecință, fără a exprima o opinie cu privire la vinovăția acuzatului, Curtea a concluzionat că modul în care mecanismele de drept penal în ansamblu au fost puse în aplicare în speță, conducând la eliminarea cauzei pe motive procedurale, a fost defectuos până la punctul de a constitui o **încălcare a** obligațiilor pozitive ale statului pârât, în temeiul **art. 3** (interzicerea tratamentelor inumane ori degradante) **și al art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție.

*A se vedea, de asemenea: **[G.U. împotriva Turciei \(nr. 16143/10\)](#)**, hotărâre din 18 noiembrie 2016.*

Vaccinarea obligatorie a copiilor

[Vavříčka și alții împotriva Republicii Ceha](#)

8 aprilie 2021 (Marea Cameră)

Cauza privea legislația cehă referitoare la vaccinarea obligatorie³ și consecințele acesteia pentru reclamanții care au refuzat să se conformeze obligației. Primul reclamant a fost amendat pentru nerespectarea obligației de a-și vaccina cei doi copii. Celorlalți reclamanți li s-a refuzat accesul la grădiniță din același motiv. Toți reclamanții au susținut, în special, că diversele consecințe suferite de aceștia ca urmare a neconformării lor cu obligația legală de vaccinare ar fi fost incompatibile cu dreptul lor la respectarea vieții private.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție în speță, constatând că măsurile de care se plâneau reclamanții, evaluate în cadrul sistemului național, se aflau într-o relație rezonabilă de proporționalitate cu scopurile legitime urmărite de statul pârât (de a proteja împotriva bolilor care pot reprezenta un risc grav pentru sănătate) prin intermediul obligației de vaccinare. Curtea a precizat că, în cele din urmă, problema care trebuia stabilită nu era dacă s-ar fi putut adopta o politică diferită, mai puțin prescriptivă, astfel cum se procedase în alte state europene. Mai degrabă se puneau întrebarea dacă, prin păstrarea aceluși echilibru special pe care l-au stabilit, autoritățile ceha își depășiseră marja largă de apreciere în acest

³. În Republica Cehă există o obligație legală generală de a vaccina copiii împotriva a nouă boli care sunt bine cunoscute de știința medicală. Respectarea obligației nu poate fi impusă prin forță. Părinții care nu se conformează, fără un motiv întemeiat, pot fi amendați. Copiii nevaccinați nu sunt acceptați în grădinițe (se face o excepție pentru cei care nu pot fi vaccinați din motive de sănătate).

domeniu. Curtea a concluzionat că măsurile incriminate puteau fi considerate „necesare într-o societate democratică.” Curtea a observat, în special, că în Republica Cehă obligația de vaccinare era susținută ferm de autoritățile medicale relevante. Se putea considera că acesta constituia răspunsul autorităților naționale la nevoia socială imperioasă de a proteja sănătatea individuală și publică împotriva bolilor respective și de a evita orice tendință de scădere a ratei de vaccinare în rândul copiilor. Hotărârea a subliniat faptul că interesul superior al copilului trebuie să primeze în toate deciziile care îl privesc. În ceea ce privește imunizarea, obiectivul era ca fiecare copil să fie protejat împotriva bolilor grave, prin vaccinare sau prin atingerea imunității de turmă. Prin urmare, se putea afirma că politica de sănătate a Cehiei era compatibilă cu interesul superior al copilului, care constituia centrul de atenție al acestei politici. Curtea a observat, de asemenea, că obligația de vaccinare se referă la nouă boli împotriva cărora comunitatea științifică consideră că vaccinarea este eficientă și sigură, precum și la cea de-a zecea vaccinare, care este administrată copiilor cu indicații medicale speciale.

Dreptul la reîntregirea familiei

Sen împotriva Țărilor de Jos

21 decembrie 2001

Reclamanții sunt un cuplu de cetățeni turci și fiica lor, care s-a născut în Turcia în 1983 și a fost încredințată mătușii sale atunci când mama ei s-a alăturat soțului în Țările de Jos în 1986. Părinții s-au plâns de încălcarea dreptului lor la respectarea vieții de familie prin respingerea cererii de acordare a unui permis de ședere fiicei lor, decizie care a împiedicat-o să li se alăture în Țările de Jos. Cei doi mai aveau doi copii, care s-au născut în 1990 și, respectiv, 1994 în Țările de Jos și care au locuit întotdeauna cu părinții lor în această țară.

Solicitată să stabilească dacă autoritățile olandeze aveau o obligație pozitivă de a-i permite celei de-a treia reclamante să locuiască împreună cu părinții ei în Țările de Jos, având în vedere, printre altele, vârsta ei fragedă la data introducerii cererii, Curtea a observat că aceasta trăise toată viața ei în Turcia și că avea legături puternice cu mediul lingvistic și cultural din țara ei, unde avea încă rude. Exista totuși o piedică majoră în calea revenirii familiei în Turcia. Primii doi reclamanți se stabiliseră ca un cuplu în Țările de Jos, unde avuseseră domiciliul legal timp de mulți ani, iar doi dintre cei trei copii ai lor au locuit în permanență în Țările de Jos și au mers la școală acolo. Concluzionând că Țările de Jos nu au asigurat un just echilibru între interesul reclamanților și interesul propriu de a controla imigrația, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții de familie) din Convenție.

*A se vedea, de asemenea: **Tuquabo-Tekle și alții împotriva Țărilor de Jos**, hotărâre din 1 decembrie 2005.*

Osman împotriva Danemarcei

14 iunie 2011

La vârsta de 15 ani reclamanta, o resortisantă somaleză care locuise cu părinții și frații săi în Danemarca de la vârsta de 7 ani, a fost trimisă de către tatăl ei, împotriva voinței sale, într-o tabără de refugiați din Kenya pentru a o îngriji pe bunica din partea tatălui. După doi ani, fiind încă minoră, aceasta a făcut cerere pentru reîntregirea familiei sale în Danemarca, însă cererea i-a fost respinsă de autoritatea daneză pentru imigrație pe motiv că i-a expirat permisul de ședere deoarece a absentat din Danemarca mai mult de 12 luni consecutive. Aceasta nu avea dreptul la un nou permis de ședere deoarece, în urma unei modificări aduse legii pentru a împiedica părinții imigranți să-și trimită copiii adolescenți în țările de origine pentru a primi o educație mai tradițională, doar copiii sub vârsta de 15 ani puteau face cerere pentru reîntregirea familiei.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, constatând în special că reclamanta putea fi considerată ca migrant stabilit care își petrecuse în mod legal cea mai mare parte din copilărie și adolescență în țara gazdă, astfel încât ar fi necesare motive foarte serioase pentru a justifica respingerea

cererii acesteia pentru reînnoirea permisului de ședere. Deși era legitim scopul urmărit de legea în temeiul căreia i-a fost respinsă cererea – descurajarea părinților imigranți de a-și trimite copii în țările de origine pentru a fi „re-educați” într-un mod considerat de părinți mai potrivit cu originile lor etnice – dreptul copiilor la respectarea vieții private și de familie nu poate fi ignorat. În circumstanțele cauzei, nu se poate afirma că interesele reclamantei au fost luate suficient în considerare sau că s-au păstrat într-un just echilibru cu interesul statului de a controla imigrația.

Berisha împotriva Elveției

30 iulie 2013

Cauza privea refuzul autorităților elvețiene de a acorda permise de ședere celor trei copii ai reclamantilor, care s-au născut în Kosovo și au intrat ilegal în Elveția, precum și decizia autorităților de a-i expulza pe copii în Kosovo.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții de familie) din Convenție, considerând în special că reclamantii locuiau în Elveția ca urmare a deciziei lor conștiente de a se stabili acolo, nu în Kosovo, și că cei trei copii ai lor nu locuiseră în Elveția timp suficient pentru a pierde complet legăturile cu țara lor natală, unde au copilărit și au învățat timp de mai mulți ani. Mai mult, copiii încă aveau legături de familie în Kosovo, cei doi copii mai mari, de 17 și 19 ani, având vârste la care puteau fi întreținuți de la distanță; în plus, nimic nu îi împiedica pe reclamanti să se deplaseze în Kosovo ori să stea acolo cu copilul cel mai mic, în vârstă de 10 ani, pentru a proteja interesul superior al copilului. De asemenea, luând în considerare comportamentul uneori nesincer al reclamantilor în cadrul procedurilor interne, Curtea a concluzionat că autoritățile elvețiene nu au depășit marja de apreciere permisă de art. 8 din Convenție prin faptul că nu le-au acordat copiilor permise de ședere.

Mugenzi împotriva Franței, Tanda-Muzinga împotriva Franței și Senigo Longue și alții împotriva Franței

10 iulie 2014

Cauzele priveau problemele întâmpinate de reclamanti – care fie aveau statut de refugiat, fie reședință legală în Franța – la obținerea vizelor pentru copiii lor în vederea reîntregirii familiei. Reclamantii s-au plâns că refuzul autorităților consulare de a acorda vize copiilor lor pentru reîntregirea familiei a constituit o încălcare a dreptului lor la respectarea vieții de familie.

Curtea a observat în special că procedura examinării cererilor pentru reîntregirea familiei trebuia să includă anumite elemente, având în vedere statutul de refugiat al reclamantilor, pe de o parte, și interesul superior al copiilor, pe de altă parte, încât să fie protejate interesele lor astfel cum sunt garantate de art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție din perspectiva cerințelor procedurale.

În toate cele trei cauze, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** din Convenție. Întrucât autoritățile naționale nu acordaseră atenția cuvenită circumstanțelor specifice ale reclamantilor, Curtea a concluzionat că procedura pentru reîntregirea familiei nu a oferit garanțiile necesare de flexibilitate, promptitudine și eficacitate care să asigure respectarea dreptului lor la respectarea vieții de familie. Din acest motiv, statul francez nu a asigurat un just echilibru între interesele reclamantilor, pe de o parte, și propriul interes de a controla migrația, pe de altă parte.

*A se vedea de asemenea, pe probleme similare: **Ly împotriva Franței**, decizie privind admisibilitatea din 17 iunie 2014 (Curtea a declarat cererea respectivă inadmisibilă ca vădit nefondată, considerând că procesul decizional, în ansamblu, îi permisesese reclamantului o implicare suficientă pentru a se asigura că îi sunt apărate interesele).*

I.A.A. și alții împotriva Regatului Unit (cererea nr. 25960/13)

31 martie 2016

Cauza privea plângerea formulată de cinci resortisanți somalezi, reclamantii, împotriva refuzului autorităților din Regatul Unit de a le autoriza intrarea în țară pentru a-și reîntregi familia alături de mama lor. Mama reclamantilor se alăturase celui de-al doilea soț în

Regatul Unit din 2004, iar reclamanții au fost lăsați în grija surorii mamei lor în Somalia. Aceștia s-au mutat în 2006 în Etiopia unde au locuit de atunci neîntrerupt.

Curtea a declarat cererea inadmisibilă ca fiind vădit nefondată, constatând că, prin refuzul cererii reclamanților de reîntregire a familiei alături de mama lor, instanțele naționale au asigurat un just echilibru între interesul reclamanților de a-și dezvolta o viață de familie în Regatul Unit și interesul statului respectiv în controlul imigrației. Deși situația reclamanților nu era cu siguranță de invidiat, aceștia nu mai erau copii de vârstă mică (în prezent ei aveau 21, 20, 19, 14 și 13 ani) și crescuseră în mediul cultural și lingvistic al țării lor de origine înainte de a locui împreună ca o familie în Etiopia în ultimii nouă ani. Într-adevăr, aceștia nu mai fuseseră niciodată în Regatul Unit și nu mai locuiseră împreună cu mama lor de mai bine de 11 ani. În ceea ce o privește pe mama reclamanților, care se pare că luase o decizie conștientă de a-și lăsa copiii în Somalia pentru a se alătura noului soț din Regatul Unit, nu era nicio dovadă care să sugereze că ar exista niște obstacole insurmontabile în calea relocării acestora fie în Etiopia, fie în Somalia.

Autoritatea părintească, încredințarea copilului și dreptul de vizită

N.Ts. împotriva Georgiei (nr. 71776/12)

2 februarie 2016

Această cauză privea procedura de înapoiere a trei băieți tineri – care locuiseră cu familia maternă după decesul mamei lor – către tatăl acestora. Prima reclamantă a susținut în special că autoritățile naționale nu au evaluat în mod temeinic interesul superior al nepoților săi și că a existat un viciu de procedură.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. A constatat, în special, că băieții nu fuseseră reprezentați în mod adecvat în fața instanțelor interne, în special în măsura în care funcțiile și puterile conferite autorității naționale desemnate să-i reprezinte nu fuseseră clar definite și instanțele nu luaseră în considerare posibilitatea de a-l asculta pe cel mai mare dintre băieți în persoană. Mai mult, instanțele au realizat o evaluare inadecvată a interesului superior al băieților, în care nu s-a ținut cont de starea lor emoțională.

V.D. și alții împotriva Rusiei (nr. 72931/10)⁴

9 aprilie 2019

Cauza privea un copil care fusese îngrijit de o asistentă maternală, prima reclamantă în speță, timp de nouă ani și care fusese ulterior înapoiat părinților săi biologici. Asistenta maternală și restul copiilor rămași în grija ei s-au plâns de decizia instanțelor ruse de a-l înapoia pe copil părinților săi, de a pune capăt drepturilor de tutelă ale primei reclamante și de a le refuza tuturor orice legătură cu copilul.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție ca urmare a ordinului instanțelor naționale de a-l lua pe copil de la mama sa adoptivă și de a-l înapoia părinților biologici și că **a fost încălcat art. 8** din Convenție prin decizia de a nega familiei de substituție orice legătură ulterioară cu copilul. A constatat, în special, că instanțele interne au pus în balanță toți factorii necesari atunci când au decis cu privire la înapoierea copilului părinților săi, precum faptul dacă măsura fusese în interesul superior al acestuia. Totuși, instanțele au negat familiei de substituție orice contact ulterior cu copilul, care formase legături strânse cu prima reclamantă și cu ceilalți copii ai acesteia. În această privință, Curtea a observat că decizia instanței s-a întemeiat numai pe o aplicare a legislației rusești privind drepturile de a avea legături personale cu minorul, care era inflexibilă și nu ținea seama de diferitele situații familiale. Instanțele interne nu realizaseră astfel evaluarea necesară cu privire la circumstanțele individuale ale cauzei.

⁴. La 16 septembrie 2022 Federația Rusă a încetat să mai fie parte la Convenție.

Dreptul la cunoașterea propriei origini și acțiuni în vederea stabilirii unei legături juridice de filiație

Mikulic împotriva Croatiei

7 Februarie 2002

Cauza a vizat un copil născut în afara căsătoriei care, împreună cu mama sa, a formulat o acțiune în stabilirea paternității. Reclamanta s-a plâns că legislația croată nu obliga bărbații împotriva cărora se declanșa o acțiune în stabilirea paternității să se conformeze dispozițiilor instanțelor de a se supune unor teste ADN, precum și că incapacitatea instanțelor interne de a soluționa acțiunea în stabilirea paternității îi cauzase incertitudine cu privire la identitatea persoanei sale. De asemenea, s-a plâns de durata acțiunii și de lipsa unei căi de atac efective pentru accelerarea procedurii.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. A observat, în special, că, la soluționarea unei cereri pentru stabilirea paternității, instanțele au obligația să țină seama de principiul fundamental al interesului copilului. În speță, Curtea a constatat că procedura existentă nu a asigurat un echilibru just între dreptul reclamantei la eliminarea, fără întârzieri nejustificate, a incertitudinii referitoare la identitatea persoanei sale și dreptul prezumtivului tată de a nu se supune testelor ADN. În consecință, ineficiența instanțelor a lăsat-o pe reclamantă într-o stare de incertitudine îndelungată în legătură cu identitatea sa personală. Curtea a hotărât, de asemenea, că **a fost încălcat art. 6 § 1** (dreptul la un proces echitabil într-un termen rezonabil) și că **a fost încălcat art. 13** (dreptul la un recurs efectiv) din Convenție.

A se vedea de asemenea, printre altele: **Gaskin împotriva Regatului Unit**, hotărâre din 7 iulie 1989; **Ebru si Tayfun Engin Colak împotriva Turciei**, hotărâre din 30 mai 2006; **Phinikaridou împotriva Ciprului**, hotărâre din 20 decembrie 2007; **Kalacheva împotriva Rusiei**, hotărâre din 7 mai 2009; **Grönmark împotriva Finlandei** și **Backlund împotriva Finlandei**, hotărâri din 6 iulie 2010; **Pascaud împotriva Franței**, hotărâre din 16 iunie 2011; **Laakso împotriva Finlandei**, hotărâre din 15 ianuarie 2013; și **Röman împotriva Finlandei**, hotărâre din 29 ianuarie 2013; **Konstantinidis împotriva Greciei**, hotărâre din 3 aprilie 2014; **Călin si alții împotriva României**, hotărâre din 19 iulie 2016.

Odièvre împotriva Franței

13 februarie 2003 (Marea Cameră)

Reclamanta a fost abandonată de mama sa naturală la naștere și lăsată în grija serviciilor de asistență socială. Mama acesteia a cerut ca identitatea sa să rămână secretă față de reclamantă, care a fost plasată în grija statului și ulterior a fost adoptată cu efecte depline. Ulterior, reclamanta a încercat să afle identitatea părinților și a fraților săi naturali. Cererea sa a fost respinsă pe motivul nașterii sale în cadrul unei proceduri speciale ce permitea mamelor să rămână anonime. Reclamanta s-a plâns de imposibilitatea de a obține detalii pentru identificarea familiei sale naturale și a declarat că această imposibilitate a afectat-o foarte mult deoarece a lipsit-o de șansa reconstituirii poveștii vieții sale. Aceasta a mai susținut că normele franceze privind confidențialitatea nașterii constituiau discriminare bazată pe naștere.

În hotărârea Marii Camere, Curtea a observat că nașterea și, în special circumstanțele nașterii unui copil, fac parte din viața privată a copilului și ulterior a adultului, garantată prin art. 8 din Convenție. În prezenta cauză, Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private), observând în special că reclamanta a avut acces la informații fără date de identificare despre mama și familia sa naturală care au ajutat-o să afle anumite date despre originea sa, asigurându-se totodată protecția intereselor terților. În plus, prin legislația recentă promulgată în 2002 s-a permis ridicarea confidențialității și s-a înființat un organism special pentru facilitarea căutărilor de informații despre originea biologică. Reclamanta putea utiliza acum legislația respectivă pentru a solicita dezvăluirea identității mamei sale, sub rezerva obținerii consimțământului acesteia din urmă pentru a se asigura un echilibru just între nevoia de protecție a mamei

și cererea legitimă a reclamantei. Prin urmare, legislația franceză a încercat să realizeze un echilibru și să asigure o proporționalitate suficientă între interesele concurente. Curtea a mai hotărât că **nu a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 8** din Convenție, constatând că reclamanta nu a suferit nicio discriminare bazată pe filiația sa întrucât aceasta avea legături de filiație cu părinții adoptivi și un interes potențial în proprietatea și averea acestora; în plus, reclamanta nu putea susține că situația sa față de mama naturală era comparabilă cu cea a copiilor care aveau legături de filiație stabilite cu mama naturală.

Jäggi împotriva Elvetiei

13 iulie 2006

Reclamantului nu i s-a permis efectuarea unor teste ADN asupra unui bărbat decedat pe care îl considera tatăl său natural. Prin urmare, acesta nu a reușit să stabilească paternitatea.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție, deoarece reclamantului i-a fost imposibil să obțină un test ADN al rămășițelor pământești ale prezumtivului său tată natural. A observat în special că testul ADN nu era excesiv de invaziv, familia nu ridicase obiecții de natură filosofică sau religioasă și, dacă reclamantul nu ar fi reînnoit contractul de închiriere pentru mormântul decedatului, trupul acestuia ar fi fost exhumat deja.

A. M. M. împotriva României (nr. 2151/10)

14 februarie 2012

Cauza privea o acțiune în stabilirea paternității unui minor care se născuse în afara căsătoriei în 2001 și care avea o serie de dizabilități. Certificatul său de naștere fusese completat cu mențiunea „tată necunoscut”. În fața Curții Europene, reclamantul a fost reprezentat inițial de mama acestuia și, ulterior, deoarece mama lui suferea de un handicap grav, de bunica din partea mamei.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, constatând că instanțele interne nu au asigurat un just echilibru între dreptul copilului la apărarea intereselor sale în cadrul procedurii și dreptul tatălui prezumtiv de a nu se supune testului de paternitate sau de a nu participa la acțiune.

Godelli împotriva Italiei

25 septembrie 2012

Această cauză privea confidențialitatea informațiilor referitoare la nașterea unui copil și incapacitatea unei persoane abandonate de mama sa de a-și cunoaște originile. Reclamanta susținea că a suferit daune importante din cauza faptului că nu-și cunoștea trecutul personal, aflându-se în imposibilitatea de a-și descoperi originea, cu respectarea protecției intereselor terților.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție, considerând, în special, că nu s-a asigurat un just echilibru între interesele concurente deoarece legislația italiană, în cazurile în care mama optase pentru nedivulgarea identității sale, nu permitea unui copil nerecunoscut oficial la naștere și adoptat ulterior să solicite informații fără date de identificare despre originea sa sau dezvăluirea identității mamei sale cu consimțământul acesteia din urmă.

Canonne împotriva Franței

2 iunie 2015 (decizie privind admisibilitatea)

În această cauză, reclamantul s-a plâns de faptul că instanțele interne au dedus filiația față de tată a unei tinere femei ca urmare a refuzului acestuia de a se supune unor teste genetice dispuse de instanțe. Acesta a subliniat în special că, în temeiul dreptului francez, persoanele care aveau calitatea de părinți în acțiunile în stabilirea filiației față de tată aveau obligația să se supună unui test ADN pentru a se stabili că nu ei erau tații. Acesta a invocat o încălcare a principiului inviolabilității corpului uman care, în opinia sa, interzicea orice obligație de a efectua teste genetice în procesele civile.

Curtea a declarat **inadmisibil**, ca vădit nefondat, capătul de cerere formulat de reclamant în temeiul art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. A constatat că instanțele interne nu depășiseră spațiul de manevră („marja largă de apreciere”) de care dispuneau atunci când au luat în considerare refuzul reclamantului de a se supune unui test genetic dispus de instanță și l-au declarat tată al tinerei femei, acordând prioritate dreptului acesteia din urmă la respectarea vieții sale private față de dreptul reclamantului.

Mandet împotriva Franței

14 ianuarie 2016

Această cauză privea anularea recunoașterii formale a paternității făcută de soțul mamei la cererea tatălui biologic al copilului. Reclamantii – mama, soțul acesteia și copilul – s-au plâns de anularea recunoașterii paternității și de anularea legitimării copilului. În special, au considerat aceste măsuri ca fiind disproporționate, având în vedere interesul superior al copilului care, după cum au susținut aceștia, impunea ca relația legală de filiație, stabilită de mai mulți ani, să fie menținută și ca stabilitatea sa emoțională să fie păstrată.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. A observat, în special, că motivarea din deciziile instanțelor franceze a arătat că interesul superior al copilului fusese plasat în mod corespunzător în centrul considerațiilor lor. Abordând astfel cauza, instanțele au constatat că, deși copilul considera că soțul mamei era tatăl lui, interesul său era, în primul rând, acela de a afla adevărul despre originile sale. Aceste decizii nu echivalau cu favorizarea necorespunzătoare a intereselor tatălui biologic față de cele ale copilului, ci cu constatarea faptului că interesele copilului și cele ale tatălui biologic se suprapuneau parțial. De asemenea, a trebuit să se observe faptul că, conferind responsabilitatea parentală mamei, deciziile instanțelor franceze nu împiedicaseră copilul să continue să trăiască în cadrul familiei Mandet, conform dorinței acestuia.

Lavanchy împotriva Elveției

19 octombrie 2021

Cauza privea refuzul autorităților elvețiene de a admite o excepție de la termenul prevăzut în dreptul intern (un an de la data dobândirii majoratului) pentru introducerea unei acțiuni în vederea stabilirii filiației și, în consecință, respingerea acțiunii reclamantei care solicita înscrierea filiației față de tatăl său biologic în registrul de stare civilă. Reclamanta s-a plâns de faptul că autoritățile elvețiene nu au recunoscut existența unui „motiv întemeiat” pentru nerespectarea termenului și, cu acest titlu, a invocat o încălcare a dreptului său la respectarea vieții private.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, observând că întârzierea cu care reclamanta a introdus acțiunea în stabilirea filiației, constatată de instanțele interne, nu putea fi considerată justificată în sensul jurisprudenței Curții. Prin urmare, instanțele elvețiene nu își încălcaseră obligația de a asigura un just echilibru între interesele aflate în joc. Curtea a observat, în special, că deciziile instanțelor elvețiene fuseseră atent motivate, ținând seama de jurisprudența Curții. În special, instanțele identificaseră diferite momente din viața reclamantei în care aceasta ar fi putut să consulte datele referitoare la filiația sa din registrul de stare civilă și să solicite informații cu privire la măsurile care trebuiau luate, chiar și după expirarea termenului de prescripție. Aceste considerente au determinat instanțele să concluzioneze că nu exista nicio justificare pentru inactivitatea reclamantei pe o perioadă de 31 de ani.

Paparrigopoulos împotriva Greciei

30 iunie 2022

Prezenta cauză viza o acțiune în stabilirea paternității fiicei reclamantului. Reclamantul a susținut în special că dreptul intern nu i-a acordat acestuia posibilitatea de a recunoaște de bunăvoie paternitatea și că acest lucru a avut drept consecință limitarea autorității părintești față de fiica sa. A susținut că responsabilitatea părintească este „deplină” doar atunci când paternitatea a fost recunoscută de bunăvoie și că o decizie judecătorească, pe care acesta contestat-o, nu i-ar permite să își exercite nicio autoritate părintească decât

dacă ambii părinți sunt de acord. Reclamantul s-a plâns că nu i s-a acordat posibilitatea de a recunoaște de bunăvoie paternitatea fiicei sale și că a fost discriminat față de mama copilului.

În ceea ce privește discriminarea invocată, Tribunalul a considerat că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu articolul 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, constatând că nu exista o relație rezonabilă de proporționalitate între excluderea exercitării autorității părintești de către reclamant și scopul urmărit, care era acela de a proteja interesul superior al copiilor născuți în afara căsătoriei. Curtea a observat, în special, că, la momentul respectiv, dreptul intern nu i-ar fi permis reclamantului să exercite autoritatea părintească, chiar dacă acest lucru ar fi fost în interesul superior al copilului. De asemenea, acesta nu a avut posibilitatea de a obține o hotărâre judecătorească pentru a învinge refuzul mamei de a-și da consimțământul la partajarea autorității părintești, chiar dacă aceasta nu i-a negat calitatea de părinte al copilului. În opinia Curții, guvernul elen nu ar fi explicat în mod adecvat motivele pentru care era necesar, la momentul respectiv, ca dreptul național să impună o astfel de diferență de tratament între părinții copiilor născuți în afara căsătoriei și părinții copiilor născuți din căsătorie. De asemenea, Curtea a hotărât că, în speță, **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. În această privință, Comisia a observat în special că procedura a durat nouă ani și patru luni și că argumentele invocate de guvern nu au putut justifica o astfel de amânare. Având în vedere obligația pozitivă de a exercita o diligență excepțională în asemenea cazuri, Curtea a constatat că acest interval de timp nu poate fi considerat rezonabil.

Scalzo împotriva Italiei

6 decembrie 2022

Această cauză se referea la imposibilitatea reclamantei de a introduce o acțiune în stabilirea paternității față de presupusul său tată biologic, din cauză, pe de o parte, a faptului că, în conformitate cu legislația italiană, nicio acțiune în stabilirea paternității nu poate fi introdusă până la pronunțarea unei hotărâri definitive de excludere a paternității față de tatăl prezumtiv și, pe de altă parte, a duratei acțiunii în contestarea paternității, care era pendinte de peste 12 ani.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție în privința reclamantei. A observat în special că reclamanta a rămas într-o stare de incertitudine prelungită în ceea ce privește identitatea sa personală și că modul în care s-a derulat procedura a constituit o ingerință disproporționată în dreptul acesteia la respectarea vieții sale private. Prin urmare, Curtea a constatat că, în circumstanțele speței, autoritățile nu și-au îndeplinit obligația pozitivă de a asigura acest drept reclamantei.

Cereri pendinte

Gauvin-Fournis împotriva Franței (nr. 21424/16)

Cerere comunicată guvernului francez la 5 iunie 2018

Silliau împotriva Franței (nr. 45728/17)

Cerere comunicată guvernului francez la 5 iunie 2018

A. și B. împotriva Franței (nr. 12482/21)

Cerere comunicată guvernului francez la 21 iunie 2021

Educația sexuală în școlile de stat

A.R. și L.R. împotriva Elveției (nr. 22338/15)

19 decembrie 2017 (decizie privind admisibilitatea)

Această cauză privea refuzul unei școli primare din Basel de a aproba cererea primei reclamante ca fiica sa (cea de-a doua reclamantă), pe atunci în vârstă de 7 ani și urmând a trece în al doilea an de școală primară, să fie scutită de lecțiile de educație sexuală. Ambele reclamante, care au declarat că nu erau împotriva educației sexuale în școlile de

stat, dar că puneau sub semnul întrebării gradul de utilitate al acestora în grădiniță și în primii ani de școală primară, au susținut că dreptul la respectarea vieții private și de familie al primei reclamante fusese încălcat. Au susținut, de asemenea, că a doua reclamantă a fost supusă unei ingerințe nejustificate în exercitarea dreptului său la respectarea vieții private.

În ceea ce privește statutul de victimă al reclamantelor, Curtea a reținut pentru început că, în temeiul art. 34 (dreptul la o cerere individuală) din Convenție, cererea era în mod vădit nefondată în ceea ce o privea pe cea de-a doua reclamantă, care nu participase niciodată efectiv la cursuri de educație sexuală înainte de sfârșitul celui de-al doilea an de școală primară. De asemenea, Curtea a declarat **inadmisibile**, ca fiind în mod vădit nefondate, capetele de cerere formulate de prima reclamantă în temeiul art. 8 (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție, constatând că autoritățile elvețiene nu depășiseră spațiul de manevră („marja de apreciere”) acordat de Convenție. Curtea a observat în special că unul dintre scopurile educației sexuale este cel de prevenție a violenței și exploatării sexuale, care reprezintă o amenințare reală împotriva sănătății fizice și psihice a copiilor și împotriva cărora aceștia trebuie protejați la orice vârstă. A subliniat, de asemenea, faptul că unul dintre obiectivele educației publice este de a-i pregăti pe copii cu privire la realitățile sociale și că acest fapt tinde să justifice educația sexuală pentru copiii care frecventează grădinița sau școala primară. Astfel, Curtea a observat că educația sexuală în școli, așa cum era predată în cantonul Basel-Urban, urmărea scopuri legitime. În ceea ce privește proporționalitatea refuzului de a aproba scutirea de la astfel de ore, Curtea a observat în special că autoritățile naționale au recunoscut importanța supremă a dreptului părinților de a asigura educația sexuală a copiilor lor. În plus, educația sexuală la grădiniță și în primii ani de școală primară era de natură complementară și nu sistematică; profesorii trebuiau doar „să reacționeze la întrebările și acțiunile copiilor”.

Libertatea de gândire, de conștiință și de religie (art. 9 din Convenție)

Dogru împotriva Frantei și Kervanci împotriva Frantei

4 decembrie 2008

Reclamantele, ambele musulmane, fuseseră înmatriculate în primul an la o școală gimnazială publică în perioada 1998-1999. Acestea au participat de mai multe ori la orele de educație fizică purtând văluri pe cap și au refuzat să le dea jos, în pofida cererilor repetate ale profesorului în acest sens. Comitetul disciplinar al școlii a decis exmatricularea acestora pe motivul încălcării obligației de asiduitate prin neparticiparea activă la orele respective, decizie care a fost confirmată de instanțe.

Curtea a hotărât în ambele cauze că **nu a fost încălcat art. 9** (libertatea de religie) din Convenție, constatând, în special, că nu era nerezonabilă concluzia la care au ajuns autoritățile naționale potrivit căreia purtarea unui văl, precum vălul islamic, era incompatibilă cu orele de sport din motive de sănătate ori siguranță. Curtea a acceptat faptul că sancțiunea aplicată a fost consecința refuzului reclamantelor de a se conforma regulamentului aplicabil în școală – despre care fuseseră informate în mod corespunzător – și nu a convingerilor lor religioase, cum au susținut acestea.

Aktas împotriva Frantei, Bayrak împotriva Frantei, Gamaleddyn împotriva Frantei, Ghazal împotriva Frantei, J. Singh împotriva Frantei și R. Singh împotriva Frantei

30 iunie 2009 (decizii privind admisibilitatea)

Cererile priveau exmatricularea a șase elevi pe motivul purtării unor simboluri evidente ale apartenenței religioase. Aceștia fuseseră înmatriculați în diverse școli publice în anul școlar 2004-2005. În prima zi de școală, fetele, de confesiune musulmană, s-au prezentat purtând pe cap un văl sau batic. Băieții purtau „keski”, un tip de turban purtat de grupul sikh. În urma refuzului acestora de a da jos de pe cap obiectele nepermise, li s-a interzis accesul în clasă și, după o perioadă de dialog cu familiile lor, au fost exmatriculați pe

motivul nerespectării Codului educației. În fața Curții, aceștia s-au plâns de interdicția privind obiectele pentru acoperirea capului, aplicată în școli, invocând în special art. 9 din Convenție.

Curtea a declarat cererile **inadmisibile** (vădit nefondate), hotărând în special că ingerința în exercitarea libertății elevilor de a-și manifesta religia era prevăzută de lege și urmarea scopul legitim de a proteja drepturile și libertățile altora și de a proteja ordinea publică. De asemenea, Curtea a subliniat rolul statului ca organizator neutru al exercitării diverselor religii, credințe și convingeri. În ceea ce privește sancțiunea exmatriculării definitive, aceasta nu era disproporțională față de scopurile urmărite, elevii având totuși posibilitatea de a-și continua studiile prin intermediul învățământului la distanță.

Grzelak împotriva Poloniei

15 iunie 2010

Primii doi reclamânți, agnostici declarați, erau părinții celui de-al treilea reclamant. Potrivit dorințelor părinților săi, acesta din urmă nu a frecventat orele de educație religioasă în timpul școlarizării sale. Părinții săi au solicitat sistematic conducerii școlii organizarea unui curs de etică pentru acesta. Cu toate acestea, nu a fost asigurat niciun astfel de curs pe toată durata școlarizării sale la nivel primar și secundar, deoarece nu existau suficienți elevi interesați. Carnetul de note și diplomele sale școlare conțineau o linie în locul notei pentru „religie/etică”.

Curtea a declarat cererea **inadmisibilă** (incompatibilă *ratione personae*) în privința părinților și a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 9** (libertatea de religie) din Convenție în privința copilului acestora, constatând, în special, că lipsa notei pentru disciplina „religie/etică” din diplomele școlare pe toată perioada școlarizării sale constituia o stigmatizare nejustificată, cu încălcarea dreptului acestuia de a nu-și manifesta religia sau convingerile.

Perovy împotriva Rusiei⁵

20 octombrie 2020

Cauza privea ritualul ortodox rusesc de sfințire a unei săli de clasă. Reclamânții în speță erau un cuplu căsătorit (primii doi reclamânți) și fiul acestora (cel de-al treilea reclamant) care nu erau membri ai Bisericii Ortodoxe Ruse. Toți au susținut că fiul lor, în vârstă de șapte ani la momentul faptelor, fusese obligat să participe la acest ritual la începerea noului an școlar, în timp ce părinții, care nu fuseseră informați despre ceremonie, se plâneau că dreptul lor de a asigura educația fiului lor în conformitate cu propriile convingeri religioase nu fusese respectat.

Curtea a hotărât că nu a existat **nicio încălcare a** drepturilor celui de-al treilea reclamant, în temeiul **art. 9** (libertatea de religie) din Convenție, și **nici o încălcare a** drepturilor primilor doi reclamânți, în temeiul **art. 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. A constatat, în special, că ceremonia fusese un eveniment singular de importanță minoră, limitat ca amploare și durată, fără nici o intenție de îndoctrinare. Într-adevăr, potrivit autorităților interne, aceasta constituise, în mod esențial, o eroare de apreciere din partea profesorului școlii și a fost imediat remediată prin decizii și sancțiuni specifice. Curtea a constatat, de asemenea, că cel de-al treilea reclamant nu fusese obligat să participe la manifestarea convingerilor unei alte confesiuni creștine și nici descurajat să adere la propriile convingeri. Deși faptul de a fi martor la ritualul ortodox de sfințire ar fi putut să-i trezească unele sentimente de dezacord, acest lucru ar trebui privit în contextul mai larg al deschiderii și al toleranței necesare într-o societate democratică cu grupuri religioase concurente.

⁵. La 16 septembrie 2022 Federația Rusă a încetat să mai fie parte la Convenție.

Libertatea de exprimare (art. 10)

Cipru împotriva Turciei

10 mai 2001 (Marea Cameră)

În această cauză, care privea situația existentă în partea de nord a Ciprului ulterior operațiunilor militare desfășurate acolo de Turcia în iulie și august 1974 și a divizării în continuare a teritoriului Ciprului, statul cipriot invoca, printre altele, încălcarea art. 10 (libertatea de exprimare) din Convenție față de greco-ciprioții din Karpas, ca urmare a cenzurării excesive a manualelor școlare.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 10** (libertatea de exprimare) din Convenție în privința greco-ciprioților din partea de nord a Ciprului în măsura în care manualele școlare destinate uzului în școala lor primară făcuseră obiectul unor măsuri de cenzură excesive.

Interzicerea discriminării (art. 14)

Drepturi în materie de filiație și succesiune

Marckx împotriva Belgiei

13 iunie 1979

O mama belgiană necăsătorită se plângea că ei și fiicei sale le-au fost refuzate drepturile acordate mamelor căsătorite și copiilor lor: printre altele, a trebuit să-și recunoască copilul (ori să intenteze acțiune în justiție) în vederea stabilirii filiației (mamele căsătorite puteau folosi certificatul de naștere); recunoașterea îi restrângea posibilitatea de a dispune de patrimoniul său în favoarea copilului și nu crea o legătură juridică între copil și familia mamei, bunica și mătușa acestuia. Doar prin căsătorie și prin adoptarea ulterioară a propriei fiice (ori trecând printr-un proces de legitimizare) s-ar fi asigurat că aceasta are aceleași drepturi ca un copil legitim.

Curtea a hotărât în special că **a fost încălcat art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție considerat separat, precum și că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 8**, în privința ambelor reclamante, în ceea ce privește stabilirea filiației față de mamă a celei de-a doua reclamante, lipsa unei legături juridice cu familia mamei sale și drepturile sale succesoriale, precum și libertatea mamei sale de a alege cum să dispună de bunurile sale. La data pronunțării hotărârii, în Parlamentul Belgiei se afla în circuitul legislativ o lege pentru eliminarea diferențelor de tratament între copiii părinților căsătoriți și cei ai părinților necăsătoriți.

Inze împotriva Austriei

28 octombrie 1987

Reclamantul nu avea dreptul legal de a moșteni ferma mamei sale după ce aceasta a decedat fără să lase testament, deoarece a fost născut în afara căsătoriei. Deși muncise la fermă până la vârsta de 23 de ani, fratele său vitreg mai mic a moștenit întreaga fermă. Printr-un acord juridic ulterior, reclamantul a obținut în cele din urmă un teren pe care i-l promisese mama acestuia în timpul vieții sale.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 1** (dreptul la respectarea bunurilor) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. Reamintind că întrucât Convenția este un instrument viu, care trebuie interpretat în lumina condițiilor actuale, și că problema egalității între copiii născuți în cadrul căsătoriei și cei născuți în afara căsătoriei în ceea ce privește drepturile lor civile este în prezent importantă în statele membre ale Consiliului European, Curtea a constatat în special că ar trebui, în consecință, invocate motive foarte serioase pentru ca o diferență de tratament bazată pe nașterea în afara căsătoriei să fie considerată compatibilă cu Convenția.

Mazurek împotriva Franței

1 februarie 2000

Reclamantul, născut în cadrul unei relații extraconjugale, s-a confruntat cu reducerea la jumătate a dreptului său succesoral deoarece un copil legitim avea de asemenea dreptul la bunurile mamei lor, conform legii în vigoare la momentul respectiv (1990). Acesta s-a plâns în special de încălcarea dreptului său la respectarea bunurilor sale.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 1** (dreptul la respectarea bunurilor) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. Referitor la situația din celelalte state membre ale Consiliului European, Curtea a observat în special, contrar afirmațiilor guvernului francez, o tendință clară către eliminarea discriminării față de copiii adulterini. Curtea nu putea ignora această evoluție în interpretarea sa – care era în mod necesar progresivă – privind dispozițiile relevante din Convenție. Curtea a mai constatat în speță că nu exista niciun motiv valid pentru discriminarea bazată pe nașterea în urma unei relații adultere. În orice caz, copilului adulterin nu i se pot imputa evenimente pentru care nu are nicio vină. Cu toate acestea, din cauză că reclamantul era un copil născut în urma unei relații adultere, acesta a fost penalizat în cadrul partajului bunurilor. Prin urmare, Curtea a concluzionat că nu a existat un raport rezonabil de proporționalitate între mijloacele folosite și scopul urmărit.

A se vedea, de asemenea: **Merger si Cros împotriva Franței**, hotărâre din 22 decembrie 2004.

Camp si Bourimi împotriva Țărilor de Jos

3 octombrie 2000

Prima reclamantă și fiul său nou-născut (cel de-al doilea reclamant) au fost obligați să se mute din locuința familiei după ce partenerul reclamantei a decedat fără să lase testament, înainte de a se căsători cu ea și de a recunoaște copilul (așa cum își declarase intenția). Conform legislației olandeze din acel moment, părinții și frații decedatului au moștenit bunurile acestuia. Aceștia s-au mutat în casa lui. Ulterior, copilul a fost declarat legitim, însă întrucât decizia nu era retroactivă, acesta nu a devenit moștenitorul tatălui său.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 8** (dreptul la respectarea vieții de familie) din Convenție, în privința celui de-al doilea reclamant. Curtea a observat că respectivul copil, care nu a dobândit recunoașterea legală a legăturilor de familie cu tatăl său până când nu a fost declarat legitim la doi ani după nașterea sa, nu avusese posibilitatea de a-l moșteni pe tatăl său, spre deosebire de copiii care aveau astfel de legături, fie pentru că se născuseră în cadrul căsătoriei, fie pentru că fuseseră recunoscuți de tatăl lor. Acest fapt constituia cu siguranță o diferență de tratament între persoane aflate în situații similare, diferență bazată pe naștere. Conform jurisprudenței Curții, trebuie invocate motive foarte serioase pentru ca o diferență de tratament bazată pe nașterea în afara căsătoriei să fie considerată compatibilă cu Convenția. Curtea a observat în acest sens că nu existase din partea decedatului o decizie conștientă de a nu recunoaște copilul pe care urma să îl nască prima reclamantă. Din contră, acesta intenționase să se căsătorească cu reclamanta, iar copilul a fost declarat legitim tocmai din cauză că moartea sa prematură a împiedicat căsătoria. Prin urmare, Curtea nu a putut accepta argumentele Guvernului Țărilor de Jos privind modul în care decedatul ar fi putut evita actuala situație dificilă a fiului său și a considerat disproporționată excluderea copilului de la moștenirea bunurilor tatălui său.

Pla si Puncernau împotriva Andorei

13 iulie 2004

Primul reclamant, un copil adoptat, a fost dezmoștenit, iar mama sa, cea de-a doua reclamantă, a pierdut, în consecință, dreptul de proprietate viageră asupra bunurilor familiei, după ce instanțele din Andorra au interpretat o clauză din testament – care prevedea că moștenitorul trebuie să se nască într-o „căsătorie legitimă și canonică” – drept o referire exclusivă la copiii naturali.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Curtea a observat că

părinții primului reclamant avuseseră o „căsătorie legitimă și canonică” și nu exista niciun element în testament care să sugereze excluderea copiilor adoptați. Decizia instanțelor interne a constituit o „lipsire, pe cale legală, de drepturile succesoriale ale unui copil adoptat”, ceea ce „este vădit în contradicție cu interzicerea discriminării” (pct. 59 din hotărâre).

Brauer împotriva Germaniei

28 mai 2009

Reclamanta nu a avut posibilitatea de a-l moșteni pe tatăl său care o recunoscuse, în temeiul unei legi privind copiii născuți în afara căsătoriei înainte de 1 iulie 1949. Drepturile egale la succesiune aplicabile conform legislației din Republica Democrată Germană (unde și-a petrecut o mare parte din viață) nu se aplicau deoarece tatăl său locuise în Republica Federală Germania înainte de unificarea Germaniei. Reclamanta s-a plâns că, în urma decesului tatălui său, excluderea sa de la orice drept de succesiune a constituit un tratament discriminatoriu și a fost complet disproporționat.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. Curtea nu a putut constata niciun motiv care să justifice în prezent o astfel de discriminare bazată pe nașterea în afara căsătoriei, mai ales că excluderea reclamantei de la orice drept legal la succesiune au penalizat-o într-o măsură mai mare decât pe reclamanții din alte cauze similare pe care le-a examinat.

Fabris împotriva Franței

7 februarie 2013 (Marea Cameră)

Reclamantul s-a născut în 1943 în urma unei relații între tatăl său și o femeie căsătorită care avea deja doi copii născuți în cadrul căsătoriei sale. La vârsta de 40 de ani, acesta a fost declarat legal ca fiind copilul „nelegitim” al acesteia din urmă. În urma decesului mamei în 1994, acesta a declanșat o acțiune în reducere împotriva partajului *inter vivos* [reducerea donației (donation-partage) făcute de mama sa între prezumtivii moștenitori], solicitând o cotă-parte din moștenire egală cu cea a donatarilor, respectiv copiii legitimi ai mamei sale. În hotărârea din septembrie 2004, *tribunal de grande instance* a declarat admisibilă acțiunea reclamantului și a admis cererea acestuia pe fond. În urma apelului introdus de copiii legitimi, instanța de apel a infirmat hotărârea instanței inferioare. Reclamantul a formulat recurs, însă fără succes. Reclamantul s-a plâns în fața Curții că nu a avut posibilitatea de a beneficia de legea introdusă în 2001, care acorda copiilor „adulterini” drepturi de moștenire identice cu cele ale copiilor legitimi, lege adoptată în urma hotărârii Curții din 1 februarie 2000 în cauza *Mazurek împotriva Franței* (a se vedea supra).

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 1** (protecția proprietății) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. A constatat, în special, că scopul legitim al protejării drepturilor de moștenire ale fratelui vitreg și ale surorii vitrege a reclamantului nu prevalau față de pretenția reclamantului la o cotă-parte din averea mamei sale și că diferența de tratament față de acesta a constituit o discriminare deoarece nu avea o justificare obiectivă și rezonabilă⁶.

A se vedea, de asemenea: **Quilichini împotriva Franței**, hotărâre din 14 martie 2019.

Mitzinger împotriva Germaniei

9 februarie 2017

Reclamanta din această cauză s-a plâns de faptul că nu și-a putut revendica drepturile de moștenire după decesul tatălui său din 2009, întrucât s-a născut în afara căsătoriei și înainte de data-limită prevăzută de legislația în vigoare la momentul respectiv.

⁶. A se vedea, cu referire la aceeași cauză, [hotărârea](#) Marii Camere din 28 iunie 2013 cu privire la problema reparației echitabile. În această hotărâre, Curtea a luat act în mod oficial de soluționarea pe cale amiabilă survenită între Guvernul francez și reclamant și a decis scoaterea de pe rol a celorlalte capete de cerere, în temeiul art. 39 din Convenție.

Într-adevăr, copiii născuți în afara căsătoriei înainte de 1 iulie 1949 erau excluși de la orice drept legal de moștenire și privați de dreptul de a obține o compensație financiară.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 8** (dreptul la respectarea vieții private și de familie) din Convenție. A hotărât că scopurile urmărite prin diferența de tratament aplicată reclamantei, și anume menținerea siguranței juridice și protejarea persoanei decedate și a familiei acesteia, erau legitime. Totuși, Curtea nu era de părere că excluderea copiilor născuți în afara căsătoriei înainte de o anumită dată-limită prevăzută de legislație ar fi constituit un mijloc proporțional pentru atingerea scopurilor urmărite. A fost decisiv pentru această concluzie faptul că tatăl reclamantei o recunoscuse. În plus, reclamanta îl vizitase pe acesta și pe soția lui în mod regulat. Faptul că aceasta din urmă știa despre existența reclamantei, precum și faptul că legislația recunoștea copiilor născuți în cadrul și în afara căsătoriei după modificarea legislativă dreptul de a moșteni, ar fi trebuit, așadar, să aibă o influență asupra așteptărilor sale față de averea soțului său. În orice caz, Curtea a observat că jurisprudența europeană și reformele legislative naționale indicau o tendință clară de a elimina orice discriminare în ceea ce privește drepturile succesoriale ale copiilor născuți în afara căsătoriei.

Cetățenie

Genovese împotriva Maltei

11 octombrie 2011

Reclamantul s-a născut în afara căsătoriei, din mamă britanică și tată maltez. Ulterior stabilirii pe cale legală a paternității reclamantului, mama acestuia a depus cerere pentru acordarea cetățeniei malteze fiului său. Cererea a fost respinsă întrucât cetățenia malteză nu se poate acorda unui copil nelegitim a cărui mamă nu este malteză.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu art. 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție. A observat în special că Convenția Europeană din 1975 privind statutul juridic al copiilor născuți în afara căsătoriei era în vigoare în peste 20 de state europene și a reiterat faptul că ar fi trebuit invocate motive foarte serioase pentru a justifica o diferență de tratament arbitrară, bazată pe naștere. Reclamantul se afla într-o situație similară cu cea a altor copii având un tată cu cetățenie malteză și o mamă cu cetățenie străină. Singurul factor distinctiv, care îl făcea neeligibil pentru dobândirea cetățeniei, era faptul că se născuse în afara căsătoriei. Curtea nu a fost convinsă de argumentul guvernului maltez, conform căruia copiii născuți în cadrul căsătoriei aveau o legătură cu părinții lor care rezulta din căsătoria părinților, ceea ce nu exista în cazul copiilor născuți în afara căsătoriei. Exact această deosebire de tratament bazată pe o astfel de legătură era interzisă de art. 14 din Convenție, cu excepția cazului în care aceasta era justificată în mod obiectiv. De asemenea, Curtea nu putea accepta argumentul că mama este întotdeauna cunoscută cu certitudine, dar nu și tatăl. În cazul reclamantului, tatăl era cunoscut și înregistrat în certificatul de naștere, însă deosebirea întemeiată pe Legea cetățeniei s-a menținut. În consecință, nu existau motive rezonabile sau obiective pentru a justifica acea diferență de tratament.

Educație

Cauza „referitoare la anumite aspecte ale legilor privind folosirea limbilor străine în învățământ în Belgia” împotriva Belgiei (cauza lingvistică belgiană)

23 iulie 1968

Reclamanții, părinți a peste 800 de copii francofoni, cu domiciliul în anumite zone ale Belgiei (în care se vorbește preponderent olandeza), s-au plâns de negarea accesului copiilor lor la educație în limba franceză.

Curtea a constatat că negarea accesului anumitor copii la școli cu predare în limba franceză cu statut special în cele șase comune din suburbia orașului Bruxelles pe motiv că părinții lor nu locuiau în comunele respective constituie o **încălcare a art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 2** (dreptul de instruire) din Protocolul nr. 1 la Convenție. Cu toate acestea, Curtea a hotărât, de asemenea, că Convenția nu

garantează unui copil dreptul la educație în limba părinților săi în cadrul sistemului public ori subvenționat de stat.

D.H. și alții împotriva Republicii Ceha (nr. 57325/00)

13 noiembrie 2007 (Marea Cameră)

Această cauză privea 18 copii romi, toți resortisanți cehi, care fuseseră plasați în școli pentru copii cu nevoi speciale, inclusiv pentru cei cu handicap mintal sau social, din 1996 până în 1999. Reclamanții au susținut că exista un sistem pe două niveluri, în care segregarea copiilor romi în astfel de școli – în care se predă o programă simplificată – se făcea cvasiautomat.

Curtea a observat în special, că, la momentul faptelor, majoritatea copiilor din școlile speciale în Republica Cehă erau de origine romă. Copiii romi cu intelect mediu/peste medie erau adesea plasați în acele școli pe baza unor teste psihologice care nu erau adaptate persoanelor de acea etnie. Curtea a concluzionat că legea în vigoare la vremea respectivă a avut un efect prejudiciabil disproporționat față de copiii romi, cu **încălcarea art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr. 1** la Convenție.

Orșuș și alții împotriva Croației

16 martie 2010 (Marea Cameră)

Această cauză privea 15 resortisanți croați de origine romă care s-au plâns că au fost victime ale discriminării rasiale în timpul anilor de școală, în sensul că au fost segregati în clase alcătuite doar din elevi romi și, în consecință, au suferit în plan educațional, psihologic și emoțional.

Deși această cauză diferă de *D.H. și alții împotriva Republicii Ceha* (a se vedea supra), în sensul că nu exista o politică generală în ambele școli pentru plasarea automată a elevilor romi în clase separate, era bine cunoscut faptul că unele state europene aveau dificultăți mari în școlarizarea corespunzătoare a copiilor romi. În speță, Curtea a observat că numai copiii romi fuseseră plasați în clase speciale la școlile respective. Guvernul croat a explicat separarea prin necunoașterea suficientă de către elevi a limbii croate; cu toate acestea, testele care stabileau plasarea lor în acele clase nu se axau în mod special pe competențele lingvistice, programa educațională predată ulterior nu a vizat problemele lingvistice, iar progresul copiilor nu a fost monitorizat într-un mod clar. Prin urmare, plasarea reclamanților în clase alcătuite doar din elevi romi a fost nejustificată, cu **încălcarea art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 2** (dreptul la educație) **din Protocolul nr. 1** la Convenție.

A se vedea, de asemenea: **Sampanis și alții împotriva Greciei**, hotărâre din 5 iunie 2008; **Horváth și Vadázi împotriva Ungariei**, decizie privind admisibilitatea din 9 noiembrie 2010; **Sampani și alții împotriva Greciei**, hotărâre din 11 decembrie 2012; **Horváth și Kiss împotriva Ungariei**, hotărâre din 29 ianuarie 2013; **Lavida și alții împotriva Greciei**, hotărâre din 28 mai 2013; și fișa tematică **„Romi și nomazi”**.

Ádám și alții împotriva României

13 octombrie 2020

Reclamanții, etnici maghiari, urmaseră studiile în limba maternă. Pentru a obține diploma de bacalaureat, aceștia au fost obligați să susțină examene de verificare a cunoștințelor de limba română și maghiară, fiind nevoiți să dea cu două examene mai mult decât etnicii români. Aceștia s-au plâns de faptul că au fost discriminați, ca membri ai minorității maghiare, în ceea ce privește susținerea examenelor școlare finale — trebuind să susțină mai multe examene decât etnicii români (două teste în limba maghiară) în același număr de zile, iar examenele în limba română fuseseră dificile pentru ei, întrucât nu erau vorbitori nativi.

Curtea a hotărât că nu a existat **nicio încălcare a articolului 1** (interzicerea generală a discriminării) **din Protocolul nr. 12** la Convenție, constatând că nici conținutul programei de învățământ, nici programarea examenelor nu a cauzat o încălcare a drepturilor reclamanților. A observat, în special, că importanța studierii limbii oficiale a statului de către membrii unei minorități naționale și necesitatea corespunzătoare de a evalua nivelul

de stăpânire al acesteia în cadrul bacalaureatului nu erau puse în discuție în speță. De asemenea, nu era rolul său să decidă ce subiecte ar trebui să fie testate sau în ce ordine, aceste aspecte ținând de puterea discreționară a statelor („marja de apreciere”). În plus, testele suplimentare pe care reclamanții au fost obligați să le susțină au fost rezultatul alegerii lor de a studia în limba maternă.

X si altii împotriva Albaniei (nr. 73548/17 si 45521/19)

31 mai 2022

Reclamanții, resortisanți albanezi de origine etnică romă și egipteană care formau gospodării diferite, s-au plâns de discriminare și segregare în instruirea copiilor lor din cauza supra-reprezentării elevilor egipteni și romi în școala elementară „Naim Frashëri” din Korça, pe care o frecventau copiii lor. Aceștia au susținut că s-au plâns autorităților cu privire la această situație și că, ulterior, Comisarul pentru protecția împotriva discriminării a dispus ca Ministerul Educației și Sportului să ia „măsuri imediate pentru a îmbunătăți situația și a modifica raportul dintre elevii romi/egipteni și ceilalți elevi care frecventează școala”. Reclamanții au susținut că situația nu a fost rezolvată.

Curtea a hotărât că în speță a fost **încălcat art. 1** (interzicerea generală a discriminării) **din Protocolul nr. 12** la Convenție, constatând că statul nu a pus în aplicare măsuri de desegregare. A amintit în special că a constatat deja o încălcare a interzicerii discriminării într-un context similar în *Hotărârea Lavida și alții împotriva Greciei* (a se vedea mai sus). A concluzionat că, de asemenea, în prezenta cauză, întârzierile și neaplicarea măsurilor adecvate de eliminare a discriminării nu puteau fi considerate ca având o justificare obiectivă și rezonabilă. În temeiul **art. 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție, Curtea a mai precizat că Albania trebuia să ia măsuri pentru a pune capăt discriminării elevilor romi și egipteni de la școala „Naim Frashëri”, astfel cum s-a dispus prin decizia Comisarului.

Elmazova si altii împotriva Macedoniei de Nord

13 decembrie 2022

Acest caz privea pretinsa segregare dintre elevii de etnie romă și macedoneană, care erau plasați în mod predominant în școli diferite care aparțineau aceleiași zone arondate în orașul Bitola și în clase diferite în orașul Shtip. Reclamanții, elevii și părinții lor, s-au plâns de segregare fără nicio justificare obiectivă și rezonabilă.

Curtea a considerat că în speță a existat o **încălcare a articolului 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu articolul 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr. 1** la Convenție, constatând că, deși este posibil să nu fi existat vreo intenție discriminatorie din partea statului, situația de facto – separarea elevilor de etnie romă de etnicii macedoneni în școli și clase diferite – nu avusese nicio justificare obiectivă și, astfel constituise o segregare educațională. Curtea a considerat, de asemenea, că trebuie luate măsuri pentru a asigura încetarea segregării elevilor romi în școli în speță, în conformitate cu **articolul 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție. A reiterat în acest sens importanța unei societăți libere de segregare rasială și faptul că educația incluzivă este modalitatea cea mai potrivită de a garanta principiile fundamentale ale universalității și nediscriminării în exercitarea dreptului la instruire.

Szolcsán împotriva Ungariei

30 martie 2023⁷

Cauza privea educația reclamantului într-o școală primară care era frecventată aproape exclusiv de copii romi. Cererea sa de a fi transferat la o altă școală dintr-un oraș vecin a fost respinsă deoarece nu locuia în zona arondată școlii. Cu toate acestea, reclamantul a susținut că aproximativ un sfert dintre elevii școlii respective locuiau în același oraș ca și el, care era la o distanță mică, deoarece se putea ajunge în doar cinci minute cu transportul public. Acesta a susținut că programa școlară predată la școala pe care a frecventat-o era slabă și că a fost privat de o educație adecvată.

⁷ Hotărârea va rămâne definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 (Hotărâri definitive) din [Convenția Europeană a Drepturilor Omului](#).

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 2** (dreptul la educație) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. A constatat că prezența aproape exclusivă a copiilor romi la școala reclamantului constituia segregare și a reiterat faptul că educația copiilor romi în clase sau școli segregate, fără a se lua măsuri corespunzătoare pentru corectarea inegalităților, este incompatibilă cu obligația statului de a nu discrimina pe motive de rasă sau etnie. În speță, Curtea a statuat, în temeiul **articolului 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție, că statul maghiar trebuie să adopte măsuri nu numai pentru a pune capăt segregării elevilor romi din școala respectivă, ci și pentru a asigura dezvoltarea unei politici care să pună capăt segregării educației, astfel cum se recomandă în cel de al cincilea raport privind Ungaria al [Comisiei Europene Împotriva Rasismului și Intoleranței \(ECRI\)](#).

T.H. împotriva Bulgariei (nr. 46519/20)

11 aprilie 2023⁸

În 2012, reclamantul, în vârstă de 8 ani, care avea dificultăți comportamentale, a fost diagnosticat cu o afecțiune hiperkinetică și cu o „afecțiune specifică de dezvoltare a abilităților școlare”. Cauza privea acuzația acestuia că ar fi fost discriminat în primii doi ani de școală primară de către profesori și de directorul școlii din cauza dizabilității sale. Acesta și-a întrerupt școlarizarea în cel de-al doilea semestru al celui de-al doilea an școlar și și-a terminat studiile primare într-o altă școală de stat. Reclamantul a susținut, în special, că personalul din prima sa școală primară l-a hărțuit și l-a tratat la fel ca pe elevii fără dizabilități, deoarece au presupus că comportamentul său se datorează lipsei de educație adecvată. Acesta s-a plâns că, în consecință, școala nu a adaptat învățământul la nevoile sale educaționale speciale.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 14** (interzicerea discriminării) din Convenție **coroborat cu art. 2** (dreptul la educație) **din Protocolul nr. 1** la Convenție în ceea ce îl privește pe reclamant. După ce a examinat incidentele, unul câte unul, și în ordine cronologică, a observat în special că, pe baza elementelor de probă disponibile, nu se putea afirma că acțiunile directorului sau ale învățătorului reclamantului fuseseră nejustificate, nerezonabile sau disproporționate. De asemenea, Curtea a observat că nu se poate spune că directorul și învățătorul ar fi ignorat handicapul reclamantului și nevoile sale speciale; se pare că aceștia au făcut o serie de ajustări rezonabile pentru el.

Numele de familie

León Madrid împotriva Spaniei

26 octombrie 2021

Prezenta cauză privea cererea reclamantei de inversare a ordinii numelor de familie sub care a fost înregistrată fiica sa minoră (născută în 2005). La momentul respectiv, legislația spaniolă prevedea că, în cazul unui dezacord între părinți, copilul va purta numele de familie al tatălui urmat de cel al mamei. Reclamanta a susținut că regulamentul respectiv este discriminatoriu.

Curtea a considerat că a existat o **încălcare a articolului 14** (interzicerea discriminării) **coroborat cu articolul 8** (dreptul la respectarea vieții private) din Convenție, constatând că motivele invocate de guvernul spaniol nu erau suficient de obiective și rezonabile pentru a justifica diferența de tratament impusă reclamantei. În special, caracterul automat al aplicării legii la momentul faptelor – care împiedicase instanțele interne să țină seama de circumstanțele particulare ale cauzei în discuție – nu putea fi, în opinia Curții, justificat în mod valid în temeiul Convenției. Deși regula potrivit căreia numele de familie al tatălui trebuie să fie primul, în cazurile în care părinții nu erau de acord, se putea dovedi necesară în practică și nu era neapărat incompatibilă cu Convenția, imposibilitatea de a obține o derogare era excesiv de stringentă și discriminatorie împotriva femeilor. În plus, deși plasarea numelui de familie al tatălui în prima poziție putea servi scopului certitudinii

⁸. Hotărârea va rămâne definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din [Convenție](#).

juridice, același scop putea fi atins și prin plasarea numelui de familie al mamei în poziția respectivă.

Protecția proprietății (art. 1 din Protocolul nr. 1)

S.L. și J.L. împotriva Croatiei (nr. 13712/11)

7 mai 2015

Această cauză privea o tranzacție de schimb al unei vile la malul mării cu un apartament cu o valoare mai mică. Centrul de Asistență Socială trebuia să-și dea acordul pentru tranzacție întrucât proprietățile vilei – cele două reclamante – erau minore. Centrul de Asistență Socială a aprobat schimbul propus fără a examina cu rigurozitate circumstanțele speciale ale cauzei sau ale familiei. Avocatul care îi reprezenta pe părinții copiilor era și ginerele proprietarului inițial al apartamentului. În fața Curții, reclamantele s-au plâns că statul croat, prin Centrul de Asistență Socială, nu le protejase în mod corespunzător interesele ca proprietare ale unei vile cu o valoare semnificativ mai mare decât cea a apartamentului care le fusese dat în schimb.

Întrebarea centrală în speță era dacă statul a luat în considerare interesul superior al copiilor când a acceptat schimbul de proprietăți. Ca minore, interesele acestora trebuiau să fie protejate de stat, mai ales prin Centrul de Asistență Socială, iar instanțele civile aveau sarcina de a examina alegațiile referitoare la acordul de schimb care ridicau problema îndeplinirii obligației constituționale a statului de a proteja copiii. Curtea a hotărât că în cazul reclamantelor **a fost încălcat art. 1** (protecția proprietății) **din Protocolul nr. 1** la Convenție, constatând că autoritățile naționale nu au luat măsurile necesare pentru a garanta interesele patrimoniale ale copiilor în contractul de schimb imobiliar și nu le-au oferit o posibilitate rezonabilă de a contesta în mod efectiv contractul.

Dreptul la instruire (art. 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție)

Timishev împotriva Rusiei⁹

13 decembrie 2005

Copiii reclamantului, în vârstă de 7 și de 9 ani, fuseseră exmatriculați de la o școală pe care o frecventaseră timp de doi ani deoarece tatăl lor, cecen, nu era înregistrat ca rezident în orașul în care locuiau (Nalchik, în Republica Kabardino-Balkaria a Rusiei) și nu mai avea carte de migrant, pe care fusese obligat să o predea în schimbul unei despăgubiri pentru o proprietate pe care o pierduse în Cecenia.

Curtea a constatat refuzul de a-i admite pe copii reclamantului la școala unde studiaseră timp de doi ani. Guvernul rus nu a contestat argumentul potrivit căruia motivul real al refuzului a fost acela că reclamantul și-a predat cartea de migrant și, prin urmare, a renunțat la înregistrarea sa ca rezident al orașului Nalchik. Guvernul a confirmat însă că legislația rusă nu permitea ca dreptul la instruire al copiilor să fie condiționat de înregistrarea reședinței părinților lor. Prin urmare, copiilor reclamantului li s-a refuzat dreptul la instruire prevăzut de legislația internă. Întrucât legislația rusă nu permitea ca accesul copiilor la educație să fie condiționat de înregistrarea locului de reședință al părinților lor, Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr. 1** la Convenție.

Folgerø și alții împotriva Norvegiei

29 iunie 2007 (Marea Cameră)

În 1997, programa școlară pentru ciclul primar din Norvegia s-a schimbat, două discipline separate – creștinismul și filosofia vieții – fiind înlocuite de o singură disciplină care acoperea creștinismul, religia și filosofia, cunoscută drept KRL. Reclamantii, membri ai Asociației Umaniste din Norvegia, au încercat fără succes să obțină scutirea completă a copiilor lor de la orele de KRL. În fața Curții, aceștia s-au plâns în special de faptul că

⁹. La 16 septembrie 2022, Federația Rusă a încetat să mai fie parte la convenție.

refuzul autorităților de a le acorda scutire completă i-a împiedicat să se asigure de educarea copiilor lor în conformitate cu convingerile lor religioase și filosofice.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. A constatat, în special, că programa pentru KRL acorda pondere predominantă creștinismului, afirmând că scopul educației din ciclul primar și secundar inferior era de a le asigura elevilor o educație creștină și morală. Posibilitatea scutirii copiilor de la anumite părți din programă era de natură să îi supună pe părinții respectivi unor mari greutăți, cu riscul unei expunerii nejustificate a vieții lor private, iar probabilitatea unui conflict era de natură să îi împiedice să formuleze astfel de cereri. Totodată, Curtea a subliniat că intenția aflată la baza introducerii noii discipline, potrivit căreia, prin predarea creștinismului laolaltă cu alte religii și cu alte filosofii ar fi posibil să se asigure un mediu școlar deschis și incluziv, era în principiu conformă cu principiile pluralismului și obiectivității consacrate de art. 2 din Protocolul nr. 1.

Hasan si Eylem Zengin împotriva Turciei

9 octombrie 2007

Subliniind faptul că familia sa era adepta ramurii islamice Alevi (o minoritate neortodoxă a islamului), reclamantul a solicitat în 2001 ca fiica sa să fie scutită de participarea la orele de cultură religioasă și etică la școala de stat din Istanbul unde era elevă. Cererile sale au fost respinse, ultima dată în apel la Curtea Supremă Administrativă. Reclamantii s-au plâns în special de modul în care cultura religioasă și etica erau predate la școala de stat, și anume dintr-o perspectivă care lăuda interpretarea sunnită a credinței și tradiției islamice, fără a oferi informații detaliate despre alte religii.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. În urma examinării instrucțiunilor Ministerului Educației din Turcia pentru orele de cultură religioasă și etică și a manualelor școlare, Curtea a constatat în special că programa școlară acorda o prioritate mai mare cunoașterii islamului decât cunoașterii altor religii și filosofii și că oferea o instruire specifică în privința principiilor fundamentale ale religiei musulmane, incluzând riturile culturale ale acesteia. Deși pentru copiii creștini sau evrei exista posibilitatea scutirii de la orele de cultură religioasă și etică, aceste ore erau obligatorii pentru copiii musulmani, inclusiv pentru adepții ramurii Alevi.

În conformitate cu **art. 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție, Curtea a mai concluzionat că încălcarea constatată își avea originea într-o problemă legată de aplicarea programei școlare pentru educație religioasă în Turcia și în lipsa unor metode corespunzătoare pentru a asigura respectarea convingerilor părinților. În consecință, a considerat că punerea sistemului educațional și a legislației interne din Turcia în conformitate cu art. 2 din Protocolul nr. 1 la Convenție ar reprezenta o formă adecvată de reparație.

Ali împotriva Regatului Unit

11 ianuarie 2011

Reclamantul fusese exmatriculat în cadrul anchetei poliției cu privire la un incendiu din școala sa, deoarece se aflase în apropiere la momentul respectiv. I se oferise școlarizare alternativă și, în urma încetării urmăririi penale față de el, părinții săi au fost invitați la o ședință cu școala pentru a discuta reînmatricularea sa. Aceștia nu s-au prezentat la ședință și, de asemenea, au amânat luarea unei decizii privind revenirea sa la școală. Locul său i-a fost oferit altui copil.

Curtea a observat că dreptul la instruire prevăzut de Convenție includea accesul la o instituție de învățământ precum și dreptul de a obține, în conformitate cu normele fiecărui stat, recunoașterea oficială a studiilor absolvite. Orice restrângere a dreptului trebuia să fie previzibilă pentru persoanele în cauză și să urmărească un scop legitim. Totodată, dreptul la instruire nu implica în mod necesar dreptul de acces la o anumită instituție de învățământ și nu excludea, în principiu, aplicarea unor măsuri disciplinare precum suspendarea sau exmatricularea în vederea respectării regulamentului intern. În speță, Curtea a constatat că exmatricularea reclamantului nu a constituit o negare a dreptului de instruire. În special, aceasta a fost rezultatul unei anchete penale în desfășurare și, ca atare, a urmărit un scop legitim. De asemenea, măsura fusese aplicată în conformitate cu

Legea din 1998 fiind, așadar, previzibilă. În plus, reclamantul fusese exmatriculat doar temporar, până la încheierea anchetei penale asupra incendiului. Părinții săi fuseseră invitați la o ședință pentru a discuta reînmatricularea sa, dar aceștia nu s-au prezentat la școală. Dacă ar fi venit la ședință, reînmatricularea fiului lor ar fi fost posibilă. Mai mult, reclamantului i s-a oferit instruire alternativă în perioada exmatriculării, dar oferta nu a fost acceptată. În consecință, Curtea a considerat că exmatricularea acestuia a fost proporțională cu scopul legitim urmărit și nu a constituit o ingerință în dreptul său la instruire. Prin urmare, **nu a fost încălcat art. 2** (dreptul de instruire) **din Protocolul nr. 1** la Convenție.

Catan si altii împotriva Republicii Moldova si a Rusiei¹⁰

19 octombrie 2012 (Marea Cameră)

Cauza privea plângerea unor copii și părinți din comunitatea moldovenească din Transnistria referitor la efectele politicii lingvistice adoptate în anii 1992 și 1994 de regimul separatist, care interzicea folosirea alfabetului latin în școli și măsurile luate ulterior pentru aplicarea acestei politici. Măsurile includeau evacuarea forțată a elevilor și a profesorilor din școlile cu predare în limba moldovenească/română, precum și închiderea forțată a acestor școli și redeschiderea lor în locații diferite.

Curtea a hotărât că **nu a fost încălcat art. 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr. 1** la Convenție în cazul Republicii Moldova și că **a fost încălcat art. 2 din Protocolul nr. 1** în cazul Federației Ruse. A constatat în special că regimul separatist nu ar putea supraviețui fără ajutorul militar, economic și politic oferit constant de Rusia și că închiderea școlilor intra prin urmare sub jurisdicția Rusiei în temeiul Convenției. Pe de altă parte, Republica Moldova nu doar că se abținuse de la susținerea acestui regim, ci și făcuse eforturi considerabile pentru a-i ajuta pe reclamanți, plătind chiria și renovarea noilor sedii ale școlilor, precum și toate echipamentele, salariile profesorilor și cheltuielile de transport.

Mansur Yalçın si altii împotriva Turciei

16 septembrie 2014

În această cauză, reclamanții, care erau adepți ai credinței Alevi (o ramură minoritară neortodoxă a Islamului), s-au plâns de conținutul orelor obligatorii de religie și etică predat în școli pentru că era bazat pe interpretarea sunnită a islamului.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr. 1** la Convenție în privința a trei dintre reclamanți, ai căror copii erau elevi în ciclul secundar la momentul faptelor. A observat în special că, în domeniul educației religioase, sistemul de învățământ din Turcia nu era încă pregătit corespunzător pentru a asigura respectarea convingerilor părinților.

În temeiul **art. 46** (forța obligatorie și executarea hotărârilor) din Convenție, Curtea a observat că încălcarea art. 2 din Protocolul nr. 1 constatată își avea originea într-o problemă structurală identificată deja în cauza *Hasan și Eylem Zengin* (a se vedea supra) și a hotărât că Turcia avea obligația să pună în aplicare măsuri adecvate pentru remedierea urgentă a situației, în special prin introducerea unui sistem prin care elevii să poată fi scutiți de la orele de religie și etică, fără ca părinții lor să fie obligați să-și dezvăluie propriile convingeri religioase ori filosofice.

Memlika împotriva Greciei

6 octombrie 2015

Această cauză privea excluderea unor copii de 7 și 11 ani din școală, după ce au fost diagnosticați greșit cu lepră. Reclamanții – cei doi copii și părinții lor – au susținut, în special, că excluderea copiilor din școală le-a încălcat dreptul la educație.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr. 1** la Convenție. A acceptat că excluderea copiilor din școală urmărise scopul legitim de a preveni un risc de contaminare. Cu toate acestea, a considerat că întârzierea în organizarea unei comisii însărcinate să decidă cu privire la întoarcerea copiilor la școală nu fusese proporțională cu scopul legitim urmărit. Întrucât copiii fuseseră împiedicați să

¹⁰. La 16 septembrie 2022, Federația Rusă a încetat să mai fie parte la Convenție.

participe la ore mai mult de trei luni, Curtea a constatat că excluderea lor le-a încălcat dreptul la instruire.

C.P. împotriva Regatului Unit (nr. 300/11)

6 septembrie 2016 (decizie privind admisibilitatea)

Reclamantul, minor, s-a plâns că excluderea lui temporară din școală, din 7 februarie 2007 până în 20 aprilie 2007, i-a încălcat dreptul la instruire.

Curtea a declarat cererea **inadmisibilă** în temeiul art. 35 (criterii de admisibilitate) din Convenție, constatând că, în circumstanțele cauzei, nu se putea spune că reclamantul suferise un dezavantaj semnificativ în sensul unor consecințe negative importante.

Dupin împotriva Franței

18 decembrie 2018 (decizie privind admisibilitatea)

Reclamanta, mama unui copil cu autism, s-a plâns în special de faptul că autoritățile naționale au refuzat să îi permită copilului să urmeze cursurile unei școli de masă. De asemenea, a susținut că statul nu și-a îndeplinit obligația pozitivă de a lua măsurile necesare pentru copiii cu dizabilități și că lipsa educației în sine constituia o discriminare. În cele din urmă, aceasta s-a plâns că resursele specifice alocate de stat pentru copiii cu autism erau insuficiente.

Curtea a hotărât că respectivul capăt de cerere potrivit căruia fusese încălcat dreptul de instruire al copilului reclamantei era **inadmisibil** ca fiind în mod vădit nefondat, constatând că refuzul de a-l admite pe copil într-o școală de masă nu constituia o neîndeplinire de către stat a obligațiilor care îi reveneau în temeiul art. 2 (dreptul la instruire) din Protocolul nr. 1 sau o negare sistematică a dreptului acestuia la instruire din cauza dizabilității sale. A observat în special că autoritățile naționale consideraseră starea copilului drept un impediment în calea instruirii sale în cadrul sistemului de învățământ de masă. După ce au pus în balanță gradul dizabilității sale și beneficiile pe care acesta le putea obține ca urmare a accesului la o educație incluzivă, acestea optaseră pentru o educație adaptată nevoilor sale, într-un cadru specializat. Curtea a remarcat, de asemenea, că această strategie fusese considerată satisfăcătoare de tatăl copilului, care avea custodia acestuia. În plus, începând cu anul 2013, copilul a beneficiat de sprijin educațional efectiv, în cadrul unei instituții pentru persoane cu nevoi speciale de sănătate și educație, iar această formă de școlarizare favoriza dezvoltarea lui personală. De asemenea, Curtea a considerat că acel capăt de cerere potrivit căruia autoritățile franceze nu ar fi luat măsurile necesare pentru a răspunde nevoilor copiilor cu handicap era, de asemenea, vădit nefondat, din cauza lipsei de probe. În sfârșit, Curtea a observat că acel capăt de cerere privind pretinsa insuficiență a resurselor specifice alocate de stat pentru copiii cu autism era inadmisibil din cauza neepuizării căilor de atac interne.

Iovcev și alții împotriva Republicii Moldova și Rusiei¹¹

17 septembrie 2019 (hotărârea Comitetului)

Cauza privea plângeri referitoare la presiunea la care au fost supuse între 2013-2014 din partea autorităților autoprocimatei „Republici Moldovenești Transnistrene” (RMT) patru școli cu predare în limba română/moldovenească din această regiune, care foloseau alfabetul latin. Dintre reclamanți, cinci elevi și trei părinți ai elevilor reclamanți s-au plâns, în special, că fuseseră luate măsuri pentru hărțuirea și intimidarea lor ca urmare a opțiunii de a urma instruirea lor sau a copiilor lor în școlile respective.

Curtea a hotărât că **Rusia a încălcat** mai multe drepturi prevăzute de Convenție, inclusiv, cu privire la cei cinci elevi și cei trei părinți ai elevilor, dreptul la instruire prevăzut la **art. 2 din Protocolul nr. 1** la Convenție. În special, a constatat că Rusia exercitase un control efectiv asupra RMT în perioada în cauză și că, pe fondul sprijinului său militar, economic și politic continuu pentru RMT, fără de care aceasta din urmă nu ar fi putut supraviețui, responsabilitatea Rusiei era angajată în temeiul Convenției ca urmare a ingerinței în drepturile reclamanților. În schimb, Curtea a constatat că Republica Moldova își îndeplinise obligațiile pozitive cu privire la plângerile formulate de reclamanți.

¹¹. La 16 septembrie 2022, Federația Rusă a încetat să mai fie parte la Convenție.

Papageorgiou si alții împotriva Greciei

31 octombrie 2019

Cauza privea învățământul religios obligatoriu în școlile din Grecia. Părinții reclamau se plâneau de faptul că dacă ar fi dorit să își scutească fiicele de orele de educație religioasă ar fi trebuit să declare că nu sunt creștin ortodocși. În plus, s-au plâns că directorul școlii ar fi trebuit să verifice dacă declarațiile lor erau adevărate și că aceste declarații urmau să fie păstrate apoi în arhivele școlii.

Curtea a hotărât că **a fost încălcat art. 2** (dreptul la instruire) **din Protocolul nr. 1** la Convenție, **interpretat în lumina art. 9** (libertatea de gândire, de conștiință și de religie) din Convenție. A subliniat în special faptul că autoritățile nu au dreptul de a obliga persoanele fizice să își dezvăluie convingerile. Cu toate acestea, sistemul din Grecia solicita părinților să depună o declarație pe proprie răspundere în care să spună că copiii lor nu sunt creștini ortodocși, pentru a-i scuti pe aceștia de orele de educație religioasă. Această cerință plasa o sarcină nejustificată asupra părinților de a dezvălui informații din care se putea deduce faptul că ei și copiii lor aveau, sau nu aveau, o anumită credință religioasă. Mai mult, un asemenea sistem putea chiar să-i descurajeze pe părinți să depună o cerere de scutire, mai ales într-un caz precum cel al reclamantilor, care locuiau pe o insulă mică unde marea majoritate a populației aparținea unei anumite religii și riscul de stigmatizare era mult mai mare.

Texte și documente

A se vedea, în special:

- [Pagina de Internet a Consiliului Europei](#) privind „Drepturile copilului”
 - [Manual de drept european privind drepturile copilului](#), Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene și Consiliul Europei, februarie 2022
-

Contact presă:

Tel.: +33 (0)3 90 21 42 08